49 ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1565 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍ 29 – 11 ՕԳՈՍՏՈՍ 1906 20 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԱԽԻՐ 1324 – 29 ԹԷՄՈՒԶ 1322

Journal Armenien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պալը Ալի Ճատէսի, 38
Թմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն արուիր

Մանկունների Էֆքեար

ՀԱՅԱԳԻՏԵՐԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزه‌در
صاحب امتیازی: اوهانس فریه
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՌԵԼԻՔ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Դաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 գրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մանաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Արտասովոր Փեսացու

Հարսնիքի մը մէջ տեսայ զինքը։ Ճոխ ու մեծածախս հարսնիք մը, ուր հայլայֆ դասակարգէ հարիւրաւոր տիկիններ ու օրիորդներ մրցումի եկած էին արդուզարդի, նորոյթի ու գեղեցկութեան տեսակէտով։ Այս բուռն մրցումին մէջ սակայն միայն ան էր որ կը փայլէր, մանկամարդ գեղուհի մը՝ հազիւ քսանութը տարեկան, որուն վրայ յառած էին բոլոր՝ հարսնեւորներուն աչքերը։

— Ո՞վ է, հարցուցի քովս նստող բարեկամի մը։

— Դիցուհի մըն է, պատասխանեց։

— Հասկցանք, ըսի, ո՞վ է։

— Դրախտէն խոյս տուած հրեշտակ մը։

Մարդը չմբռնիչէն գլուխը տաքցուցած՝ լուրջ հարցումի մը պատասխանելու փիճակին մէջ չէր, ուստի հետաքրքրութիւնս յագեցնելու համար իրազեկ բարեկամի մը դիմեցի, որ,

— Սքանչելի կին, գոչեց, նայեցէք սա՛չափ կիներուն մէջ նմանը կա՛յ մէկ հատ մըն ալ, ի՞նչ գեղեցկութիւն, ի՞նչ հրապոյր, ի՞նչ մոգիչ աչքեր։

— Այո՛, բայց ո՞վ է։

— Դժբախտ աղջիկ մը, պատասխանեց խօսակիցս ճշմարիտ վշտակրութիւնով մը։

— Դժբա՞խտ, գոչեցի, չկրնալով զարմանքս զսպել, այսչափ գեղեցկութիւնովը, հրապոյրովը դժբա՞խտ է։

— Ի՞նչ կը նայիք գեղեցկութեանը, անիկա գոռ էր եթէ նուազ գեղեցիկ ըլար ու համեմատաբար ալ նուազ դժբախտ։

Այս կամման ձեւերը, աքօղեալ բացատրութիւնները համբերութիւնս կը հատցնէին։ Բոլոր հարսնեւորներուն պէս, ես ալ չէի կրնար աչքս հեռացնել գեղեցկութեան այս տիպարէն, որ ամպերու տակ ծածկուած լուսնի երեւոյթը կը պարզէր իր սրտաբեկ կեցուածքով։ Ո՛չ կը խնդար, ո՛չ պարերու կը մասնակցէր և ո՛չ ալ ընտանութիւն ցոյց կուտար ո՛ և է էրիկ մարդու։ Ամէնէն մտերիմներուն հետ հազիւ մերթ ընդ մերթ մէկ երկու խօսք կը փոխանակէր։

Խօսակիցս, որ ազատ ելեւմուտ ունէր բարձր դասու ընտանիքներէն ներս և կենդանի պատմութիւն մըն էր, իմ ջերմ հետաքրքրութիւնս տեսնելով,

— Հարուստ, ունեւոր ընտանիքի մը աղջիկն է, ըսաւ, ինքը չէ միակ գեղեցիկը, միւս քոյրերն ալ անոր չափ գեղեցիկ ու պարկեշտ են միանգամայն, որոնք իրենց այս առաւելութիւններուն շնորհիւ յաջողած են դիրքի տէր անձանց հետ ամուսնանալ։ Ասիկա իբր փոքրիկը քոյրերուն, ընտանիքին ամէնէն սիրելին էր, զոր կը փափաքէին նմանը չտեսնուած երիտասարդի մը հետ ամուսնացնել։ Ամէն դասակարգէ արժանաւոր թեկնածուներ արդէն պաշարած էին ծնողքը, բայց անոնք քաջալերուած՝ իրենց մինչեւ ցարդ ունեցած նախանձելի փեսաներէն, ներկայացողներէ իւրաքանչիւրին վրայ մէկ մէկ թերութիւն գտնելով՝ դժգոհութիւն կը յայտնէին ամէնէն լուռ պատասխաններն իսկ համար։ Վաճառականը հարստակ խանութպան կը թուէր իրենց աչքին ու սեղանաւորը պարզ լումայափոխ. փաստաբանը կը մերժէին իբր անկարեւոր և բժշկին համար կը պահանջէին որ Խօրասանճեանին համահաւասար մէկը ըլլար. վերջապէս սովորական մահկանացուներէ վեր, խիստ բարձր փեսացու մը կը փնտռէին, միշտ նկատողութեան առնելով ընտանիքին հարստութիւնը, աղջկան գեղեցկութիւնը և միւս փեսաներուն դիրքը։ Մայրը մանաւանդ, քիչ մը պարծենկոտ կին, ամէն թեկնածու համար կը հարցնէր,

— Միւս փեսաներուս կրկնապատիկը կրնա՞յ ան ծախս ընել, իրա՛ւ մէկալներն ալ զուարակ են, բայց Բերկրուկս ուրիշ է, չի կրնար սանկ մարդոց հետ ապրիլ։ սիրտը մեծ է, ինք փափուկ, խօսք չուտեր, ամէն բանին չիտակը կը խօսի, անանկ կեսուր է, տալ է, ներ է, պարոն տատ է, չի կրնար մտիկ ընել. սակէ զատ հարուստ ապրելու վարժուած է, ձեռքը պաղէն տաք չխօթեր, ծառայ, սպասուհի, խոհարար կ'ուզէ։ մենք աս ամէնքը ընելու կարող մարդու միայն կրնանք տալ մեր աղջիկը։

Այս պայմաններուն համակերպող փեսացու գտնելը դժուար էր բնականաբար, մանաւանդ երբ ո եւ է մէկը յօժարէր իսկ, աղջկան հայրն ու եղբայրները անյագ հետաքրքրութեամբ թեկնածուին տարեկան շահը հաշուելով՝ տան ծախսի պլուտէ մը կը պատրաստէին անոր և տեսնելով որ իրենց աղջկան հետ ամուսնանալէ ետք չանցնին կրկնապատիկը ծախսել պիտի ըսուիպուի, կը մերժէին, միշտ սպասելով արտասովոր փեսացուի մը։

Աղջիկներու առատութեան ու փեսաներու նուազութեան այս շրջանին մէջ, երբ սովորական փեսացու մը իսկ գտնելը այնչափ դժուար է, ո՞երկէ կարելի պիտի ըլլար ձեռք անցընել արտակարգ մէկը։ Եթէ ասոնց խստապահանջութիւնը գոհացնող տասը, տասներկու ընտանիքներ գտնուէին մայրաքաղաքիս մէջ, անոնցմէ ոմանց աղջիկ տուած էին արդէն ու ոմանցմէ աղջիկ առած, մնացածներն ալ իրենց ընտրելիներն ունէին, կամ բնաւ չէին զիջանիր ասոնց վրայ խորհելու։ Այսպէս գեղանի աղջիկը տարիքը կ'առնէր օր աւուր, և թեկնածուներն ալ բացարձակապէս կը հեռանային անոր շրջանակէն, յուսահատ, սրտաբեկ ու զայրացած։

Երիտասարդ դրամատէր մը մանաւանդ, որ մէկ երկու տարի աղջկան հետապնդելէ ետք, դատն մերժումի մը արժանացած էր, կատաղութենէն կրակ ու բոց կտրած՝ չէր կրնար վրէժխնդրական ոգին յագեցնել իրեն հանդէպ ցոյց տրուած այս նախատինքին համար։ Պարզ ամուսնութեան մը համար չէր որ կը հետապնդէր դրամատէրը այս աղջկան, բուռն սիրով մը փարած էր անոր և կը սպասէր որ իր այս զգացումը փոխարինուի օրիորդին կողմէ ալ։ Խեղճ աղջիկը սակայն այնչափ կաշկանդուած էր ծնողաց մեծամտութեան ու յիմարութեան ցանցին մէջ, որ ոչ իսկ երեսը նայած էր դրամատէրին, միշտ անարժան նկատելով զայն իր հազուագիւտ գեղեցկութեան, հրապոյրին ու առաւելութիւններուն։ Եւ ի՞նչ էր գիտէ՞ք դրամատէրին թերութիւնը. հայր, մայր, քոյր ունէր, որոնց հետ ստիպուած էր բնակիլ։ Եւ ասիկա ծանր պակասութիւն մըն էր օրիորդին ծնողաց աչքին։

Սիրոյ կրակը անգամ մը բոյն դրած էր սակայն երիտասարդ դրամատէրին սրտին մէջ, որ չէր կրնար մոռնալ աղջիկը, միշտ անով կ'ուզէր զբաղիլ, անոր վրայ մտածել ու անոր մթնոլորտին մէջ ապրիլ։ Մերժուած սէրը վրէժխնդրութիւն մը ծնցուցած էր իր մէջ, որուն կրակովէ կը տուչորէր չարունակ։ Ո՛չ յոյս չունէր աղջկան հետ ամուսնանալու, նոյն իսկ եթէ անոր ծնողքը յօժարէին անգամ տալ, ինք չէր զիջանիր այսչափ անպատուելէ ետք կրկին անոնց փեսայանալու։ Ուստի հիմա ամուսնական ծրագիրը մէկդի թողած, վրէժխնդրական ծրագիր մը կը մնուցանէր մտքին ու առաւելապէս սրտին մէջ։

* *

Հարսնիքը կարեւորութիւնը կորսնցուցած էր հիմա իրազեկ բարեկամիս այս պատմութեան հանդէպ, որուն դիւցազնուհին հազիւ մեզմէ քսան քայլ հեռու, թիկնաթոռի մը վրայ նստած՝ տարէց կնոջ մը հետ կը խօսակցէր, միշտ պահելով իր մեղամաղձոտ դիրքը, ինչ որ ա՛լ աւելի պաշտելիութիւն մը կուտար դէմքին։ Մինչդեռ խօսակիցս իրեն մատուցած ջերմեռանդ ունկնդրութենէս արբշիռ, ա՛լ աւելի չեչուելու համար ըսելիքներուն կարեւորութիւնը,

— Երկար բարակ պատմութիւն է սիկա, եղբա՛յր, ըսաւ, կարելի է հարսնիքը դիտել կ'ուզէք, ինչո՞ւ գլխուցաւ տամ։

— Տէ՛ր ողորմեա, գոչեցի գող ելած, ի՞նչ կ'ըսէք, ինծի համար հարիւր հարսնիք կ'արժէ ասանկ չտեսնուած պատմութիւն մը, երբ մանաւանդ ամոր իրականութիւնն ալ տարակոյսի տակ չէ։

— Այո՛, յարեց, իրականութիւն է ինչ որ կը պատմեմ։ Մէկ քանի տարի անցաւ այսպէս, ա՛լ աղջկան անունը գրեթէ մոռցուեցաւ Պոլսոյ մէջ, ուր ամէն ամուսնացող գլուխ զարկած էր անգամ մը։ օրին մէկն ալ տարաբայնութիւն մը եկաւ թէ Բերկրուկը կը նշանուի կոր։

— Որո՞ւ հետ։

— Պերլին հաստատուած Ռուսահայ հանքատէրի մը հետ, որ միլիոններ արժող հանքեր ունի երեր, Ջուրի պէս ոսկի կը ծախսէ, եօթը լեզու գիտէ, գեղեցիկ, հրապուրիչ ու պատուաւոր երիտասարդ մըն է եղեր, ճիշդ ու ճիշդ Բերկրուկին գեղեցկութեան ու արժանիքին համապատասխանող։ Բոլոր Բերկրուկը ճանչցողներ ազատ չուտնչ մը առին. վերջապէս աս աղջիկն ալ իրեն արժանի ամուսին մը կը գտնէր, ո՛չ ոք նախանձեցաւ, ոչ ոք չատ տեսաւ, պարկեշտ, սիրուն, գեղեցիկ աղջիկ էր, այսչափ սպասելէ ետք կ'արժէր որ ճշմարտապէս նախանձելի ամուսնութիւն մը կնքէր։ Անտեղութիւն մը կար միայն։ Երիտասարդը կ'ուզէր Պերլին հաստատիլ, թէեւ ժամանակին մեծագոյն մասը, մանաւանդ ամբան եղանակը կրնար ամէն տարի Պոլիս անցընել. սակայն ամէն պարագայի մէջ ստիպուած էր Պերլին բնակիլ, ուրեկ Կովկաս ալ պիտի երթեւեկէր մերթ ընդ մերթ։

Երիտասարդը այնչափ արժանաւոր էր ու հաղուագիւտ որ Բերկրուկի ծնողքը՝ իրենց փեսաներուն խորհրդով՝ այս անտեղութեան ալ յանձնառու եղան և տուին իրենց խօսքը։ Փեսացուն ստիպողական գործ ունէր, անանկ երկար բարակ չէր կրնար տնտնալ, հարսնիքը կ'ուզէր անմիջապէս կատարել, օժիտ չէր պահանջեր, Պոլսոյ մօտան չէր յարմարեր Պերլինի մօտային, ուր երթալէ ետք ստիպուած պիտի ըլլային տեղական պահանջներուն համեմատ պատրաստութիւններ տեսնելու։ Ասկէ զատ՝ փեսացուն անծանօթ էր պոլսական հարսնիքներուն և կը փափաքէր որ կարելի եղածին չափ պարզ կերպով կատարուի ան, որուն ծախսուելիք դրամը բարենպատակ հաստատութիւններու տալ աւելի վայելուչ կը գտնէր։ Դրամը ինձմէ, ծախսելը ձեզմէ, կ'ըսէր փափկութեամբ և զոքանչցուն փեսին այս կաղան ձեւերը տեսնելով կը հիանար անոր վրայ ու յաճախ կը կրկնէր թէ հիմակուընէ իսկ սկսած է միւս փեսաներուն կրկնապատիկը սիրել զայն։

Աղջկան ընտանեկան պարագաները անբացատրելի ուրախութեան մէջ էին, ամուսնութիւն չէր ասիկայ, այլ պարզապէս անակնկալ երջանկութիւն մը, որուն արժանի հանդիսացուցած էր զիրենք բախտը։ Բերկրուկի հայրը երբ կնոջը հետ առանձին մնար, կ'սկսէր զղջումի արտայայտութիւններ ընել թէ, ինչո՞ւ ժամանակին այքրաց չգտնուեցան ու մէկ քանի աղջիկ աւելի չունենան։

— Ասանկ փեսաներ թող թշնամիս ալ տայ Աստուած, կը գոչէր։

Մինչդեռ կինը, վախնալով որ աչքի կուգան, ամէն առտու մեծ քանակութեամբ ծաթրին, աղ ու հաց կը նետէր կրակարանին մէջ ու տան ամբողջ անդամները անոր վրայէն անցընել կուտար աղօթելով ու խաչակնքելով,

Ո՞վ էր սակայն փեսացուն և այսչափ խստապահանջ ընտանիքը ի՞նչպէս յօժարած էր անծանօթ օտարականի մը աղջիկ տալու։ Մի՛ վախնաք, Բերկրուկի ընտանիքը անանկ անխորհուրդ գործ տեսնողներէն չէր, երիտասարդին Պոլիս ժամանելէն ու իրենց աղջկան թեկնածութիւն յայտնելէն անմիջապէս ետք գաղտնի տեղեկութիւն հաւաքել փորձած էին անոր նկատմամբ, անունը Ա. Գափանոֆ էր։ Բերկրուկի հայրն ու քեռայրները գաղտնի նամակներ գրած էին Պերլին, Բարիզ և Թիֆլիզ՝ խնդրելով որ իրողութիւնը բոլորովին գաղտնի պահեն ու լիակատար տեղեկութիւն հաղորդեն իրենց՝ Ա. Գափանոֆի վարքին, բարքին ու հարստութեան վրայ։ Մինչև այս նամակներուն վերադարձը, ձգձգողական ընթացք մը բռնած էին, միեւնոյն ժամանակ իրենք ալ ծանէն ուսումնասիրելով երիտասարդը, որ ազնուականի ամէն յատկութիւնները կը մարմնացնէր իր վրայ, առաջնակարգ հիւրանոց մը իջեւանած էր, ջուրի պէս ոսկի կը ծախսէր ու քաղաքավարութեան և կնամեծարութեան ծայր աստիճանին հասած էր։

Վերջապէս հասան սպասուած նամակները, ամէնքն ալ իրարմէ գերազանց վկայութիւններ կուտային երիտասարդին նկատմամբ, զայն ներկայացնելով արժանիքի, հարստութեան ու փեսացուի նախանձելի տիպար մը։ Պերլինի նամակագիրը կ'աւելցնէր նաև թէ «Ա. Գափանոֆ զբօսական պտոյտ մը կ'ընէ հիմա Գերմանիէն դուրս»։

Աղջկան կողմն էր որ փութկոտութիւն կը ցուցնէր հիմա, ժամ առաջ պակը ընել լմնցնել էր ամէնուն ալ իղձը, ասանկ լուրջ պատառ մը հազարաւոր հետամուտներ կրնար ունենալ։ Գափանոֆի անունը արդէն բաւական էր բոլոր հարուստ աղջիկներու սիրար թունդ հանելու, հապա ընտրելիին համար այս ամուսնութեան պատճառելիք բարիքները, նախանձորդներ անպատճառ մատ մը պիտի խառնէին գործին։ Աղջկան քեռայրները հիմակուընէ իսկ կրկնապատկուած կը նշմարէին իրենց դրամագլուխը։ Գափանոֆի միտք ունէր առեւտրական մեծ [illegible] մը հիմնել Պոլսոյ մէջ, որուն համար մերթ ընդ մերթ կարծեաց փոխանակութիւն կը կատարէր աներոջը ու քենեկալներուն հետ, և այս երեքէն իւրաքանչիւրը կը փափաքէր ինք որսալ Գափանոֆը ու անոր երեսէն չարիլ տարեկան չորս հինգ հազար ոսկի։ Այս դիտումով, մեծ քենեկալը որ դրամապաշտին մէկն էր, յանախ կը ներկայանար երիտասարդին ու անոր հաճելի ըլլալու համար կ'առաջարկէր որ Պերլինէն դրամ բերել չտայ ծախսի համար, «պէտք եղածը մենք կը ծախսենք ետքը կը հաշուակցինք», կ'ըսէր։ Գափանոֆի սակայն բնաւ չէր հասկնար այս լեզուէն ու իր սովորական ընդհանրէն չչեղելով ոսկի մը իսկ չէր պահանջեր ապագայ քենեկալէն կամ աղգականներէն։

Հարսնիքի օրերը մօտեցան, Գափանոֆի կանչեց մեծ քենեկալը ու մտերմական շեշտով մը,

— Մինչև հիմա քանիցս առաջարկներ ըրիք ինձ ձեր ազակցութիւնը ընձեռելու, ըսաւ, շնորհակալ եմ ձեր զգացումներէն, դրամի պէտք չունիմ առ այժմ, չեմ տեսարակս գրպանս է և դրամարկղիս գլուխը կը նկատեմ ինքզինքս երբ որ ստակի պէտք ունենամ, բան մը կայ որուն համար ձեր օգնութեան պէտք ունիմ առաւելապէս. ընտանեկան խնդիրներէ չեմ հասկնար, ըսէ՛ք ինչ գոնարեղէն պէտք է գնեմ նշանածիս համար, կամ ի՞նչ օգուտ ինձ ըսելէն, աւելի աղէկը՝ գնեցէք ինչ որ յարմար կը գտնէք, խնայողութեան վրայ մի՛ խորհիք բնաւ, մինչև քսան հազար մարք արժողութեամբ գոնարեղէններ կրնաք գնել. եթէ ժամանակը սուղ չըլլար, ես Պերլինէն բերել կուտայի, բայց աղէկը այն է որ դուք, օրիորդը և ձեր բոլոր պարագաները տեսնէք, հանիք ու անանկ ընէք դրնումները, անգամ մըն ալ խորհրդակցելու պէտք չեմ տեսներ այս խնդրոյն վրայ, հաշուեցոյցը զրկեցէք, չէքը կ'ստանաք։

Մեծ քենեկալը, որ այս հազար ոսկիի գնումէն զէթ հարիւր ոսկի չահի մը հոտը առած էր, ուրախութենէն ճառագայթելով,

— Բայց կ'երեւայ թէ շատ անընդհատ գաղափար սացած էք իմ նիւթական կարողութեանս վրայ որ ամէն առիթ դրամը առաջ կը քշէք, ըսաւ, դուք գոնարեղէնը առէք, դրամը դիւրին է հաշուակցիլ։

— Ո՛չ, պարո՛ն, առարկեց Գափանոֆ, մենք Գերմանիոտում էսպէս սովոր ենք անել, թիֆլիցսիզութիւն չենք գիտանում։

— Երբ Պերլին երթաք, հոն այնպէս ըրէք, պատասխանեց քենեկալը, մենք Պոլսեցի աղջիկ տուինք ձեզի որ կէս մը Պոլսեցի դառնաք ու մեր սովորոյթներուն հպատակիք։

Երկու քենեկալներ քիչ մը կատաղեցէք եւ համաձայնեցան և որոշեցին որ հարսնեկան ծախսերը մեծ քենեկալը ընէ ու ընդհանուր ծախսին ցանկը ներկայացնելով հաշուակցի։ Գափանոֆի իր փութկոտութիւնը արդարացնելու համար, յարեց թէ անո՛ր համար կ'ուզէ ժամ առաջ հարսնիքը կատարել որ Պերլին երթայ ու Պոլսոյ մէջ բանալիք մանանձիւղին կարգադրութիւններովը զբաղի։

Հարսանեկան ծախսն ալ չահու նուազ աղբիւր մը չէր մեծ քենեկալին համար որ կը խորհէր թէ ասանկ միլիոնատէրէ մը մէկ քանի հարիւր ոսկի խորելով ինչպէս մը հասցուցած չէր ըլլար անոր, մինչդեռ ինք գոնէ հարսնիքին համար ընելիք անձնական ծախսը անկէ հանած կ'ըլլար։

Վերջապէս ներկարենք, հարսնիքը եղաւ, պակը կատարուեցաւ։ Գափանոֆի Մեծ Կղզիի հիւրանոցներուն մէջ անցուցած մեղրալուսնի շաբաթը և աներոջը տունը վերադառնալով, արտօնութիւն խնդրեց որ կնոջը հետ Եւրոպա վերադառնայ, բայց փոխանակ Պերլին երթալու, կ'ուզէր Բարիզ անցընել մէկ քանի շաբաթ, Բերկրուկիին վայելել տալու համար Բարիզեան կեանքն ալ։

Արդէն այս բաժանումն պարագան կանխատեսուած էր, հետեւաբար ոչ ոք առարկութիւն ըրաւ։ Բերկրուկիին ամբողջ գոնարեղէնները որ երկու կողմէն նուիրուածներով՝ չորս հազար ոսկիի մօտ արժէք մը կը ներկայացնէին, մասնաւոր պայուսակի մը մէջ դնելով ինք քովն առաւ Գափանոֆ, հարսին օժիտներն ու հանդերձեղէններն ալ փեսին իրեղէններուն հետ երկաթուղիի կայարանը փոխադրուեցան։ Գափանոֆ պահ մը առանձնացաւ մեծ քենեկալին հետ ու ծախսերուն հաշիւը խնդրեց, մանրամասնութեանց մէջ չմտաւ իսկ, յանձնարարեց որ մինչեւ տասնըհինգ օր մեծակալ վաճառատուն մը վարձելու հետամուտ ըլլայ, ու անկէ ետք միայն գործի վրայ թղթակցի իրեն հետ. այս տասնըհինգ օրը կ'ուզեմ միմիայն ամուսնոյս նուիրել, ըսաւ։ Մեծ քենեկալը երկաթուղիի տոմսերն ալ առաւ և այր ու կին բարի երթ մաղթողներու ստուար խումբի մը երթաք բարովի ողջոյններուն մէջ ճեպընթաց կառքը մտնելով դէպ ի Բարիզ ուղղուեցան։

* *

Իրազեկ բարեկամս կերցաւ խնդուքը զսպել պատմութեան այս կէտին վրայ։

— Ինչո՞ւ կը խնդաք, հարցուցի։

— Իրաւ է որ մեզ է ասանկ բաներու վրայ խնդալը, ըսաւ, սակայն երբեմն ա՛յսպիսի պարագաներ կը ներկայանան որ մարդ չի կրնար խնդուքը բռնել։ Հիմա աչքիս առջեւ պատկերացաւ Գափանոֆի հարսնիքին օրերուն տեսարանը, Բերկրուկիին ծնողաց հպարտ իրարանցումն ու մանաւանդ մեծ քեռայրին ծիծաղելի շահամոլութիւնը և ասոր համար խնդացի։ Խեղճ Բերկրուկ դեռ Բարիզ չհասած, դժբախտութիւնը հասաւ վրան։

— Ինչ եղաւ որ։

— Գողեր, անառակ գողեր, Մարսիլիոյ մէջ չգողնա՞ն գոնարեղէններու պայուսակը զոր Պ. Գափանոֆ այնչափ հոգածութեամբ քովը պահեց։

— Զորս հազար ոսկինոց գոնարեղէնը, հարցուցի յանկարծակիի եկած։

— Այո՛, պատասխանեց խօսակիցս երգիծական շեշտով մը, այդ մեծ հարստութիւնը կողոպտեցին ճամբան։ Աւելի ծանրակշիռ կայ, աղջկան մեծ քեռայրը, որ Գափանոֆի հաշուոյն մեծ վաճառատուն մը վարձած էր, տասնըհինգ օր ետք նամակ մը գրեց Պերլին, անոր հասցէին, ուր շատ մը քաղաքավարական ձեւերով ներփակած էր նաեւ հաշուեցոյցը գոնարեղէնի գնման, հարսանեկան, մեղրալուսնի և ճամբորդութեան ծախսերուն, որոնց հաշուումարը երկու հազար չորս հարիւր յիսուն ոսկիի կը հասնէր։

Պերլինի Գափանոֆ տան ներկայացուցիչը կարդալով այս ափիզդիեղ նամակը, բան մը չհասկցաւ. անկէ։ Եւ սակայն անպատասխանի ձգելն ալ քաղաքավարութեան հակառակ սեպելով, գրեց թէ Ա. Գափանոֆ երկու ամիսէ ի վեր Ամերիկա կը գտնուի, որուն պիտի հաղորդէ իրեն նամակը։

Կայծակի հարուած մը ասիէ աւելի պիտի չչանթահարէր Բերկրուկի մեծ քեռայրը որ վայրկենաբար կորսնցուցած էր դատելու կարողութիւնը ու յիմարի մը երեւոյթը առած։ Դժբախտութիւններն ալ բախտաւորութիւններու պէս առանձին չեն դար, նոյն օր աղջկան հայրն ալ հեւագիր մը ստացած էր Բարիզէն, որով Բերկրուկ յայտարարելով թէ Գափանոֆ երկու օրէ ի վեր անյայտ եղած է, հօրմէն կը խնդրէր որ անմիջապէս Բարիզ գայ ու զինքը Պոլիս տանի։ Թշուառ հայրը հեւագիրը ձեռքը մեծ փեսին սենեակը փութաց, ուր անոր յուսահատ կացութիւնը տեսնելով,

— Ինչ կայ, գոչեց։

— Փճացա՛նք, սատկեցա՛նք, կորա՛նք, գոչեց փեսան, կարդա՛ սա նամակը։

Անները արտասուալից աչքերով կարդալէ ետք Պերլինէն գրուածը, Բարիզէն ստացած հեւագիրը ներկայեց և երկուքը մէկէն սկսան արտասուել։

— Աս ի՞նչ փորձանք է, հեծկլտաց անները, աս ի՞նչ խայտառակութիւն է, պատիւս, անունս ոտնակոխ եղաւ։

— Հապա իմ երկու հազար չորս հարիւր յիսուն հատիկ ոսկի՛ս։

— Բայց ի՞նչ դաղտնիք է աս։

— Ի՞նչ դաղտնիք պիտի ըլլայ, խաբեբային մէկն է եղեր Գափանոֆը. աղջկան գոնարեղէններն ու իմ դրամներս կողոպտելէ ետք գլուխը առեր փախեր է։

— Հապա անոր մասին ամէն կողմէ շռայլուած բարի վկայութիւնները։

— Անոնք իրաւացի են, յարեց փեսան, բայց Գափանոֆի համար գրուած են, ասիկայ Գափանոֆը չէ, հասկցա՞ր, խաբեբային մէկն է որ Գափանոֆի անունը առեր ու անոր Ամերիկա ճամբորդելէն օգտուելով աշխարհի մէջ երկու միամիտ գտնել յաջողեր է, մէկ մը քեզ, մէկ մը զիս ու երկուքս ալ չենք չնորհք կողոպտեր է։

— Բայց անոր օձիքը թող պիտի չտամ ես, գոչեց անները, իմ զաւակիս արիւնը մնայ ասանկ, ամբողջ հարբութիւնս պիտի զոհեմ պիտի գտնեմ զայն։

— Դնա՛ փնտռէ, գոչեց փեսան սրտնեղութեամբ, գուցէ Մենթէ Քաւլի խաղարաններուն մէջ գտնես։

— Քանի որ այս աստիճան ուշիմ ես, յարեց անները բարկութեամբ, ինչո՞ւ առաջուց չկռահեցիր անոր խաբեբայ մը ըլլալը։

— Բաւական էր որ անգամ մը կասկածէի, սակայն չուզեցի որ այն աստիճան վարպետ էր որ բնաւ տեղի չտուաւ։

Հայրը նոյն օր իսկ ուղղուեցաւ Բարիզ, ուրկէ արգահատելի վիճակի մէջ Պոլիս բերաւ Բերկրուկը։ Ո՞ւր էր երբեմնի հպարտ պարծենկոտ ընտանիքը, ամիսներով ներս փակուած մնացին ու յարաբերութիւն չբրին ոՉ ե է մէկու հետ։ Գափանոֆ սակայն բոլորովին ապարդիւն մէկը չէր, Բերկրուկի մանչ զաւակ մըն ալ ընծայեց որ հիմա երկու տարեկան է։

Ժամանակ մը առեղծուած մնաց այս պարագան, ետքը ստուգուեցաւ որ Բերկրուկի նախապէս հետամուտ եղող դրամատէր երիտասարդին վրէժխնդրութեան արդիւնքն էր Գափանոֆի այս յանդուգն արարքը։ Դրամատէրը որ Բերկրուկի ընտանիքէն վրէժ լուծելու զգացումով տոգորուած կը մնար միշտ, Բարիզի մէջ ճանչցած էր Կովկասցի այս հռչակաւոր խաբեբան ու անոր առաջարկած էր մինչեւ երեք չորս հարիւր ոսկի դիմանալ, եթէ ու և է միջոցով յաջողի ամուսնանալ Բերկրուկի հետ։ Խաբեբան այս չահաւէտ գործին պարագաներովը զբաղած էր երկար ատեն և տեսնելով որ հարուստ ու պատուաւոր հանքատէր մը՝ Գափանոֆ Պերլինէն Ամերիկա կը ճամբորդէ, անոր երկարատեւ բացակայութենէն

«Լսուելով առած էր անունը ու իբր ճշմարիտ Դայիանօֆ յաջողած էր չնաշխարհիկ աղջկան մը հետ ամուսնանալ, զօրավիգ ունենալով իրեն Պոլսեցի եւրիտասարդ դրամատէրը, որ իր խոստումին համեմատ ճշմարտապէս չորս հարիւր ոսկիի մօտ գումար մը տուած էր խարերային, Բերկրուկի ընտանիքէն վրէժ լուծելու և անոնց քիթին խընդալու համար։

—Արդ՝ այսօր երբ այս հիանալի աղջկան դժբախտ կեանքն ու փճացած ապագան չը տեսնեմ, յարեց խօսակիցս, ճայնս հասած տեղը կը պլանամ որ արտասուովոր փեսացու չփնտռեն ու ամէն մարդ գոհանայ իր մօտէն ճանչցածներուն հետ միայն ամուսնանալ, ո՛րքան ալ անծանօթ թեկնածուներէ նուազ արժէքաւոր ըլլան անոնք։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԸՐՏՈՒՄԸ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻ ՀԱՄԱՐ.—Անգլիական մամուլը հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ գերմանական նոր զրահաւորներու չինութեան վրայ։ Անոնց տարողութիւնը ո՛չ թէ 18,000 թոնս, այլ 19,000 թոնս պիտի ըլլայ։ Հետեւաբար նոր չինուելիք գերմանական մարտանաւերը Պրանեհենպուրկի դասակարգին վերաբերող մարտանաւերուն կրկինը պիտի ըլլան։ Մամնաւոր հոգ պիտի տարուի նաև անոնց արագութեան, 19էն 20 մղոն ժամական։ Իւրաքանչիւր զրահաւորի մէջ 850 նաւազ պիտի գտնուի, այսինքն մինչեւ հիմակուանէն 120 հոգի աւելի։ Թնդանօթներն ալ հիմակուաններէն խոշոր պիտի ըլլան։ Իւրաքանչիւր զրահաւորի նոյն տեսակէն 16 թնդանօթ պիտի ունենայ, ամէնքն ալ աշտարակներուն վրայ դնուելուած։

Տէյլի Մէյլ բաղդատութիւն մը կ'ընէ գերմանական նոր չինուելիք զրահաւորներուն և Տրեսնօֆի միջև, և վերոհանօրէն անոնցմէ կը նկատէ կացութիւնը Անգլիոյ համար։ Տրեսնօֆ 18,000 թոնս տարողութիւն ունի, գերման նոր զրահաւորները 19,000 թոնս պիտի ունենան։ Տրեսնօֆ 10 խոշոր թնդանօթ, իսկ գերմանականները 16 պիտի ունենան։ Բաց ասոր, գերմանցիք Անգլիացիներէն չատ աւելի շուտ պիտի չենն իրենց նոր ոճով զրահաւորները։

ՐՕՔՖԷԼԼԵՐԻ ՔԱՐՈԶԸ. — Թէև ամերիկեան կառավարութիւնը կ'աշխատի դատի քաշել միլիոնատէրը ա՛յն ամբաստանութեամբ թէ Բարիւղի Ընկերութիւնը, որուն պետն է Ռօքֆէլլեր, իր չարաշահութիւններով միջակ դասու վաճառականներուն հացին արգելք կ'ըլլայ, բայց Ռօքֆէլլերը այդ տեղուանքը չէ, գործը կարծես լրջօրէն չառներ, և կերակի օր Ջիլվէնսի մէջ կերակնօրեայ դպրոցի տղայոց առջեւ քարոզ մը խօսեցաւ։ Այդ դպրոցին վարիչը իր զաւակն է արդէն։ Ներոպայէն դարձին առաջին անգամն է որ հրապարակաւ կ'երեւի։ Նախ ամէնուն հետ սիրով ձեռք թռթիւեց, և իր քարոզին ընթացքին մէջ բաւ.—«Ամերիկա մեծ, բարի և հզօր երկիր մըն է։ Իր ներկայ մեծութիւնը ձեռք բերաւ քանի մը անգլիացի Մաքրակրօնները մինչդայ, որոնք Անգլիայէն առաջին անգամ Ամերիկա գաղթեցին։ Մաքրակրօնները այս ոգին, ճշմարտութեան սէրը և անոր մասին յարգանքը և արդար ապրելու բաղձանքն էր որ Միացեալ Նահանգաց հակայ հիմունքը դրաւ։ Մաքրակրօնները հիմը դրին, մենք պարտաւոր ենք պահել զայն ի՛նչ մտօք որ դրին։» Ռօքֆէլլերը պարզեց կիրակնօրեայ դպրոցներուն արժէքը ազգի մը նկարագիրը զարգացնելու համար, և իբրեւ կիրակնօրեայ դպրոցներու երկիր մը նկարագրեց Ամերիկան։

Ամերիկեան հանդէս մը Ռօքֆէլլերի ամբողջ հարստութիւնը 250 միլիոն անգլ. ոսկի հաշուած է, բայց Ռօքֆէլլերը յաճախ յայտարարած է թէ «իր հարստութեան մասին տարածուած գաղափարները չատ խեղաթիւրուած են։»

ՀԻՒԾԱՒՏԻ ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆ.—Հակահիւծախտային նոր չիճուկի մը ծանուցումը կ'ըլլայ, զոր գտեր է Ճենովացի Տօքթ. Մօրիկանօ, որ այս միջոցին բանախօսութիւններ կ'ընէ անոր վրայ Լիսն ճարտարարուեստական քաղաքին մէջ։ Միւրոններու հեղանիւթը հետզհետէ ամեցուն չափով և կրկնակի կը ներարկուի այծերուն մէջ։ Այս կենդանիները կը հանդուրժեն անոր, բայց չորս կամ հինգ խորանարդ սանթիմէթրը կը բաւէ ձի մը մեռցնելու համար։ Հինգ-վեց ամիս դարմանումէ մը վերջը, Պաքթէրիօլիսին կոչուած չիճուկ մը կը հանուի այծերէն, և կը կարծուի թէ ասիկա հիւծախտը կրնայ բուժել, եթէ յաւականաչափ մատակարարուի։ 1900էն 1905, 500 է ուելի ենթականեր այս չիճուկով դարմանուեր են, չորս ամիս ամբողջ երկու օրը անդամ մը մէկ խորանարդ սանթիմէթր ներարկուելով։ Կը յայտարարուի թէ հարիւր քսանմէկ հոգի այս կերպով բուժուած են։

ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ ԱԲԲԱՆ.—Վերոյիշեալ մօտ Շաթէ էյ արուարձանին երէցը աբբա Տըլառիւ անհետ եղած է։ Ցուլիս 24ին Բարիզ մեկնեցաւ երկանիւով, և անկէց ի վեր մէջտեղ չէ եկած։ Ոմանք կ'ենթադրեն թէ սպաննուած է։ Իր հայրը վարձք խոստացած է անոր որ տասը օրուան մէջ ո և է տեղեկութիւն մը բերէ իր զաւկին վրայ։ Աբբային գլխարկը, մէջտեղը ճեղքով մը, գըտնուեցաւ Էթանբէն քանի մը մղոն հեռի ճամբուն վրայ, և ասիկա սպանութիւն ենթադրել կուտայ։ Բայց տարօրինակ է որ իր մարմինը դեռ գտնուած չէ, և ոչ ալ կուռի մը հետք տեսնուած է ճամբուն ո և է կէտին վրայ, թէև գիւղացիներ և ոստիկաններ մշտնիներով տեղ խուզարկութիւն կը կատարեն։ Աբբան երիտասարդ է և հուժկու մարդ մը։ և եթէ ետեւէն յանկարծ զարնուած չըլլայ, իրեն վրայ յարձակողներուն հետ շնորհքով կռուած պէտք է ըլլայ։ Աբբա Տըլառիւ իր անհետացման ժամանակ 32 անգլ. ոսկի ունէր գրպանը։ Բարիզ ճամբայ ելած էր իր թեմի դըպրոցին աշակերտներուն համար գիրք գնելու։

«ՍԻԲԻՈՅ»Ի ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՂԷՏՔ.—Մարտիսէ հետեւեալը կը հեռագրեն Սնգլ. թերթերու.—Շաբաթ իրիկուն Բալօս Հրուանդանին բացերը Սիբիօ գաղթական իտալական նաւուն ընկըզման արտաքնի նկարագրութեան մէջ գիւղացնութեան բազում արարքներ կը պատմուին։ Սան Բաուլոյի պատուական եպիսկոպոսը իր վերջին օրնութիւնը կուտար, ինչպէս կը գրէինք, երբ խոշոր ալիք մը եկաւ ուլեց զայն կամրջակին վրայէն։ Քրիստոնէական ամբողջ մարդկութիւնը մահը դիմաւորելէն առաջ իր վերջին դրդիչ եղաւ իր ազատարար գօտին տալ ջուրին մէջ գտնուող ուրիշ մարդու մը։

Բարայի (Պրազիլիա) արքեպիսկոպոսը պաշարուեցաւ ուղեւորներու ամբոխի մը, որ ազատարար գօտի մը տուին անոր և թախանձելին փրկել իր կեանքը։

Կ'ըսուի թէ Լոմսոնի Բենեդիկտեան վանքի մը մեծաւորն ալ մեռնողներուն մէջ է։

Իր կինը և վեց զաւակները կորսնցնող ուղեւոր մը մանի խանգարում ունեցաւ երբ իմացաւ իր ահռելի կորուստը։

Սիբիոյի բոլոր հնոցպանները մեռած են, որովհետեւ աղէտքը պատահեցաւ ա՛յն պահուն՝ երբ բոլորն ալ վարն էին և կաթսաները կը պայթէին։

Պրազիլիոյ աւտրիական հիւպատոս՝ Հէր Լէօօլա Բօլիցը դիւցազնութեան գեղեցիկ գործ մը կատարեց։ Ծով նետուեցաւ, բայց տեսնելով որ կին մը և սպայ մը խղդուելու կէտին վրայ էին, իր ձեռքը անցած ազատարար գօտին անոնց տուաւ։ Այս քաջասիրտ մարդը բարեբախտաբար կարողացաւ իր ալ կեանքը փրկել լողալով։

Աղէտքին սրտաճմլիկ մանրամասնութիւններէն մին էր մայր վեց տղաքներու, որոնց ոտքերը Սիբիոյի պարանոներուն մէջ անցած էին։ Ցուսահատական փորձեր եղան զանոնք ազատելու, բայց ատոմանարար ալիքներէն քշուեցան և կորան։

Տակաւին նոյն իսկ անկարելի է ստուգել կորուսած կեանքերուն բուն թիւը։ Իտալացի գաղթականներէն ոմանք կը յայտարարեն թէ Սիբիոյի մէջ կային 1,700 հոգի, մինչ ուրիշ ուղեւորներ 827ի կը հանեն թիւը։ Ցարդ 400 հոգի ազատուած են։

Երէկ իրիկուն (Օգս. 6) կարթագինէի ցլամարտին միջոցին, գաղանազուսպերը արկածեալներուն ողորմութեան համար կոչում ըրին, և հանդիսատեսները դրամ տեղացուցին գանձանակին մէջ, որ լեցուեցաւ 10,000 բէզէդայով (400 անգլ. ոսկի)։

Թէև կարթագինէի կառավարիչը և քաղաքապետը պաշտօնապէս ծանուցին Սիբիոյի նաւապետին անձնասպանութիւնը, բայց հաստատութեան կը կարծի այս լուրը, որովհետեւ ուրիշ պատմութեանց նայելով ան փախաւ, և նաւասաները դիտմամբ անձնասպանութեան լուրը հանեցին ապահովելու համար անոր փրկութիւնը։

Աղէտքին միջադէպերու վրայ հակասական լուրեր կը շրջին։ Մինչ, զօր օրինակ, ոմանք կը յայտարարեն թէ արիւնռուչտ կռիւ մը տեղի ունեցաւ նաւուն մէջ, ուրիշներ կ'ըսեն թէ գաղթականներէն ոմանք միայն գործածեցին իրենց դանակները կամ ուրիշ զէնքեր։ Այս անհամաձայնութիւնը դիւրաւ կը բացատրուի այն անուսաստափի վիճակէն՝ որուն մատնուած էր ամէն ոք աղէտքի բոպէին։ Ազատուածներէն չատերը իրենց խելքը կորսնցուցած են, և ուրիշներ այնպիսի վերքեր ստացած են որոնցմէ բուժուիլ խիստ դժուար է։

Շատ աշխատեցայ (կ'ըսէ թղթակիցը) Պարսելոնայէն ստոյգ տեղեկութիւն առնելու Սիբիոյի մէջ գտնուածներուն թիւին վրայ։ Սա՛ չիտակ է որ Պարսելոնայէն 90 ուղեւոր միայն առնուած են։ Նաւային գործակալներ կ'ըսեն թէ նաւապետը փորձառու մարդ մըն էր, որ հարիւր անգամ ճամբորդութիւններ ըրած է Ամերիկա։ 64 տարեկան էր։ Երկու տարի առաջ Սիբիо բոլորովին նորոգուած էր։

Աղէտին վրայ պաշտօնական քննութիւն մը բացուեցաւ Կարթագինէի մէջ ծովային իշխանութեանց կողմէ։

Պաշտօնական լուր մը կ'ըսէ թէ նաւաբեկեալ գաղթականներէն 334 հոգի կարթագինէ հասած են ծովէն, 72 հոգի ալ ցամաքէն։ Ծովը ութը նոր դիակներ ալ նետեց Բալօս Հրուանդանին վրայ։ 29 հոգի Ալիքանթ հասան։

Մինչեւ հիմա ազատուած ուղեւորներէն և գաղթականներէն 547 հոգի ճշգուած են։ Ահա իրենց ազգութիւնը.—

Իտալացի	348
Սպանիացի	40
Ասիացի	20
Աւստրիացի	10
Արժանթինցի	4
Պրազիլիացի	4
Դարատաղցի	2
Զանազանք	119

Կորուսածներուն թիւը 382 է։ Կ'ենթադրուի թէ քանի մը հոգիներ կրնան գտնուիլ ֆրանսական և գերմանական շոգենաւերուն մէջ, որոնք մօտը կը գտնուէին նաւաբեկութեան միջոցին։

Ընդ ամէնը 308 հոգի ազատուց Ֆովիճ Միկել ձկնորսանաւը, որուն նաւապետը մեծ դիւցազնութիւն ցոյց տուաւ, ինչ որ արժանապէս պիտի վարձատրուի։ Իր նաւաստիներուն ձիգերը ուղղելու միջոցին զարմանալի պաղարիւնութիւն ցոյց տուաւ, և երբ նաւաստիները յոգնելով կ'ուզէին քաշուիլ Սիբիոյէն ընկղմելէն վերջ, նաւապետը բիվոլվէրը ձեռքը հրամայեց չարունակել ազատարարի գործը մինչև որ յետին կեանք մը կարելի է ազատել։

Սպանիական կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք կ'առնէ աղէտեալներուն օգնելու։

Անխիղճ նաւապետը առաջինը եղաւ փախչող, որուն հետևեցան իր պաշտօնեաները։

ՀՌՈՄԷՆ ալ հետևեալը կը հեռագրեն.—Սիբիо շոգենաւին նաւաբեկութեան մասին առնուած լուրերը խիստ սրտաճմլիկ են, և բաղմաթիւ ընտանիքներու մէջ անդին անձկութիւն առաջ կը բերեն։ Որովհետև ազատուողներուն անունները տակաւին անծանօթ են, և զոհերուն ճիշտ թիւն ալ անորոշ է։ Իտալական կառավարութիւնը ջերմագին շնորհակալ եղաւ սպանիական իշխանութեանց ողջ մնացողներուն տրուած խնամքին համար։ Պապը Տըրանանդ տուաւ Կարթագինէի եպիսկոպոսին պէտք եղած աջակցութիւնը ընելու։

Սիբիոյի նաւապետը ողջ է, բըռնուեցաւ։

Բարլօ Վէնթուրինի անուն Իտալացի ուղեւորներէն մին, ապատեց իր զաւակներուն երեքին և ուրիշ 12 ուղեւորներու կեանքը։ Իր 18 տարեկան աղջիկը երկու տղայ փրկեց, որոնց ծընողքը կորած են։

ՄԱՏՐԻՏԻ Իտալացի հիւպատոսը պատսպարած է ծաղկահասակ իտալացի տիկին մը Գրիժիտա Մօրէլլի, Սիբիոյի ուղեւորներէն մին, որ մասնաւոր խուցի մը մէջ մեռելաբոսկոր կ'անցընէր իր ամուսինին հետ։ Կաթսաներուն պայթումը ծովը նետեց զիրենք, ուր ժամանակ մը մնացին իրարու փաթթուած։ Վերջապէս յաջողեցան իրենց նետուած պարանը բռնել։ Տիկին Մօրէլլի չի գիտեր սակայն թէ ինչ եղած է իր ամուսինը։

ՔՐՈՆԻԿ

ԶՈՒՆԴԻ ԿՏԱԿԸ

Սկիւտարի մեր թղթակիցը կը գրէ.—

Տէր Խմբագրապետ

Երկու օրէ ի վեր թէ՛ Պատ. Թերթիդ և թէ ուրիշ թերթերու մէջ կը կարդամ այն արդար հոդածութիւնը, որով նախանձախնդրութիւն ցոյց կը տրուի Զունդեան կտակը ուղղակի իր նպատակին յատկացնելու և անով անպատճառ չքաւոր ընտանիքի մը զաւակը համալսարան ղրկելու։ Արդէն վըստահ պէտք է ըլլաք որ, ինչպէս անցած տարի, այս տարի ալ կտակատար Ծանձնաժողովը բնաւ կարեւորութիւն պիտի չտայ անզօր ճիգերու, և կէս առ կէս պիտի գործադրէ կտակին տրամադրութիւնները։ Սակայն ցաւալի է ըսել որ չենք շնորհք մարդիկ, չի գիտցուիր ի՛նչ պատճառով, գերարդեական ճիգեր կ'ընեն անպատճառ բարեկեցիկ ուսուցիչի մը զաւակը նպաստաւորելու, փոխան չքաւոր սանի մը։ Վաճառական մը մանաւանդ, որ Սկիւտարի Մխայեալ թաղերու Թաղ. Խորհուրդին ատենադպիրն է, սա իմատով վըկայագիր մը յաջողեր է կորզել տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդէն։ Բայց որովհետեւ չի կրնար ըսել թէ տղուն հայրը աղքատ է ու չքաւոր, գրել տուեր է թէ «Այս տղուն հայրը թէեւ իր ընտանիքը կրնայ ապրեցնել, բայց չի կրնար իրագործել իր տղուն փափաքը ու եւրոպական համալսարան մը ղրկել զայն դաստիարակուելու համար»։

Ամէն ընթերցող բացայայտ կերպով կը տեսնէ որ դաստիարակութեան փափաք ունենալուն և չքաւոր ըլլալուն տարբերութիւնը անհուն է։ Ամէն մարդ ալ այսօր կը փափաքի իր զաւակը Համալսարանի մը մէջ դաստիարակել, բայց միթէ Զունդեան կտակը այս կարգի փափաքները իրագործելու ընդմէջ ունի՞։ Անոր տրամադրութիւնն է անպատճառ չքաւոր, աղքատ և ուշիմ պատանի մը դաստիարակել, որ կարող ըլլայ բաց ճակատով Քվկայական ներկայացնել իր աղքատութեան ու չքաւորութեան մասին։ Մնաց որ, այն ուսուցիչը, որուն զաւակին համար այսչափ պայմանութիւններ կ'ըլլան, անցածները երբ իր հարիւրաւոր դիմումներուն մէջ Սարբեար, Տիկինի մըն ալ գացած էր նոյն մտօք թախանձելու, յայտարարեց թէ ինք ո՛չ չքաւոր է և ոչ ալ աղքատ։ Մինակ թէ զաւակը համալսարան մը ղրկելու չատ մեծ տենչ ունի։ Արդ, երբ հայրը անգամ կը խոտովանի թէ ինքը չքաւոր չէ, ի՞նչպէս կը համարձակի չքաւորի մը հացը խլել զայն պաշտպանող առենադպիրը։ Անցած անգամ ուրիշ ուսուցիչի մը զաւակն էր դարձեալ, որ թէեւ ուշիմ ու մնացի, բայց մերժուեցաւ, կիսատելով որ հայրը չքաւոր չէր և ամսական 3—4 ոսկի մը կը շահէր։ Արդ, երբ ծերունի ուսուցիչ մը, որ 3—4 ոսկի ամսաթոշակ ստանալուն կը հարձակի չի նկատուիր կտակէն նպաստաւորուելու, ինչո՞ւ նոյն այդ արժանաւորութիւնը տալ ուրիշ համեմատաբար երիտասարդ ուսուցիչի մը, որ ամսական 15 ոսկիէն պակաս դրամ չի շահիր և դեռևէ տարին 30 ոսկիէ աւելի լիւսխի դրամ կը վճարէ։ Սկիւտարի ատենադպիր էֆէնտին եթէ կը փափաքի որ անպատճառ այդ տղան համալսարանական կրթութիւն մը ստանայ, կրնայ զայն իր քսակէն ելբոպա ղրկել։ Ինքն ալ ո՛չ նուազ հարուստ է հանդուցեալ Զունդէն և մինչեւ ցարդ լսուած չէ որ կրթական գործին նպաստ մը բրած ըլլայ։ Ասիկա կ'սպասենք իր կրթասիրութենէն, եթէ ոչ կեղծ վկայականով կտակատար Ծանձնաժողովը անել կացութեան մը մատնելը յանձնարարելի բան մը չէ»։

* *

Այս տողերը գրուած էին արդէն, երբ Բիւզանդիոն իր մէկ օր առաջ գրածին լայն կռնակ մը դարձնելով, կը պաշտպանէ ծանօթ ուսուցչին ձեռնարկները՝ Զունդեան կտակով իր զաւակը նոր ի նորոյ դաստիարակելու համար։ Բիւզանդիոն, որ տեսարները պաշտպանելու մասին մէկ հատիկ է, ուսուցչին կարօտութիւնը որակելու համար ծիծաղելի ըլլալու աստիճան փաստ մը առաջ կը բերէ, յայտարարելով թէ քանի մը տարի առաջ ուսուցիչը դրդեհի զոհ տուած է իր տունը և կարասիները։ Նա՝ ըսենք թէ այդ քանի մը տարին տասը տարիներէ աւելի է, և յետոյ՝ դրդեհի զոհ երթալէն վերջ յիշեալ ուսուցչին նիւթական կարողութիւնը՝ բաղդատմամբ հրդեհէն առաջ ունեցած կարողութեան՝ մեծապէս բարւոքուած է։

Բայց բուն խնդրոյն դառնանք։ Բիւզանդիոն Զունդեան կտակին մասնակցելու յարմար կը տեսնէ՞ 12-15 ոսկի ամսական չաշող մէկու մը զաւակը։ Բիւզանդիոն որ կտակներու մասին անմարդկի բծախնդրութիւններ ցոյց տուած էր մինչեւ հիմա, ի՞նչպէս մեկ օրեն միւսը դաւանանքը կը փոխէ, շապիկ մը փոխելու դիւրութեամբ և հանկառակը կ'ուզէ որ ըլլայ կտակի մը ոգւոյն, որուն տրամադրութիւնները իրեն ալ ծանօթ են։

Բիւզանդիոնի տրամաբանութեամբ պատճառ մը չենք տեսներ որ Ֆէյեան որդիք հեւս չմասնակցին Զունդեան մրցումին, քանի որ հօր մը չանձը զաւակին օգուտ չունի, և քանի որ անոնք ալ կրնան փափաք մը ունենալ համալսարանական կրթութեան։

Իսկ գալով Զէյթունցի որբուկին խնդրոյն, Բիւզանդիոնի պատմութիւնը բոլորովին սխալ տեղեկութիւններու վրայ հիմնուած է։

Բիւզանդիոն կը յարէ.—«Բոլորովին անհիմն է այն լուրը թէ իրապէս կարօտ տղայ մը հրաժարեր է մրցման մասնակցելու իր մտադրութենէն, տեսնելով որ... բարեկեցիկ դասէն տղաք ալ կը ներկայանան։ Այդ պատանին Պէրպէրեան վարժարանէ ընթացաւարտ Զէյթունցի ուսանողն է որ ընդունուած էր նոյն վարժարանը, Պէրպէրեան էֆ.ի այն կարգադրութեան համեմատ թէ չորս ձրի տղաք պիտի գտնուին միշտ վարժարանին մէջ։ Այս պատանին ներկայանալով Պէրպէրեան էֆ.ի կը յայտնէ թէ մտադիր է այս մրցման մասնակցելու։ Պէրպէրեան էֆ. կ'ըսէ որ այս տարուան մասնակցողներուն մէջ Գալաֆեան էֆ.ի զաւակն ալ կը գտնուի, և եթէ ինք մասնակցիլ կ'ուզէ իր պաշտպանութիւնը չի զլանար»։

Ամէնէն պարզ դատողութեամբ իսկ կարելի չէ հասկնալ թէ երբ Զէյթունցի պատանին Պէրպէրեան էֆ.ի կը դիմէ, այս վերջինը ինչո՞ւ ըսէ թէ ես քեզի ալ կը պաշպանեմ բայց մի՛ մոռնար թէ Գալաֆեան էֆ.ի տղան ալ կայ։ Եթէ Բիւզանդիոն չէ կրցած հասկնալ այս կէտը, ուրախալի է որ ուշիմ պատանին տուած է իր ուշիմութեան ճըշմարիտ փորձը, ու հասկցած է թէ իրեն համար զուտ ժամանակաւորութիւն է թեկնածու ըլլալ, քանի որ Գալաֆեան էֆ.ի որդին կայ իր գլխուն վրայ։

Մնաց որ ճշմարտութիւնը սա՛ է.— Պէրպէրեան էֆ. մեր խմբագիրներէն մէկուն քանիւ բերանոյ յայտարարած է թէ Զէյթունցին իրեն դիմեց յայտարարելով որ պիտի մասնակցի մրցման։ Պէրպէրեան էֆ. «ո՛չ» ըսաւ, «դուն նայէ որ ծննդավայրդ երթաս վարժապետութիւն ընես այս տարի Գալաֆեան Գեղամը պիտի ղրկեմ իբրեւ Պէրպէրեան վարժարանի չրջանաւարտ։» Խմբագիրը դիտել տուաւ թէ «Կտակի ոգւոյն համաձայն է իր առաջ քշած տղուն պարագան։» Պէրպէրեան էֆ. յայտարարեց թէ «կտակին մէջ տղուն չքաւորութիւնը պայման դրուած չէ։» (Մինչդեռ, ինչպէս Պաարիարքարանի Պաշտօնական Ազդէն տեսնուեցաւ, չքաւոր ըլլալը էական պայման է։)

Բիւզանդիոնի պաշտպանողականը աւելի ծիծաղելի կը դառնայ հետեւեալ պարագային առջեւ.— Նոյն այն օրուան իրիկունը, երբ Զէյթունցի պատանին Պէրպէրեան էֆ.ի յուսահատեցուցիչ պատասխանը ստանալով կը մեկնի, Պէրպէրեան էֆ.ի կ'այցելէ Պաարիարքարանի դիւանապետ Բարթող էֆ. Թէլեան, որուն կը պատմէ մեծայարդ ուսուցչապետը անցած դարձածը։ Բարթող էֆ. իր տունը երբ կ'երթայ, յիշեալ որբ պատանին իսկոյն ետեւէն դուռը կը զարնէ, և Բարթող էֆ.էն կը յուսայ պաշպանութիւն գտնել։ Բարթող էֆ., ճիշդ ինչպէս ժամ մը առաջ Պէրպէրեան էֆ.էն լսած էր, բացէ ի բաց կը յուսահատեցնէ զան, յայտարարելով թէ պէտք է ծննդավայրը երթայ վարժապետութիւն ընէ։

Ահա խարդ, ահա ճշմարտութիւնը, ipso facto, նովիկ իսկ բանիւ։

Ալ թող ըսեն թէ գաւառացի տղան մերժումի չէ ենթարկուած, և թէ զայն յուսահատեցնող չէ եղած։

* *

Կ'իմանանք թէ ցարդ Զունդեան Ցանձնախումբին մատուցուած խնդրագրերու թիւը 15ի յանգած է, որոնց ամէնքն ալ ազգասէրեան վկայագրեր բերած են։ Կը մնայ Ցանձնաժողովին, այսպէսութեան այս վկայականներու կեղծը ու իրականը իրարմէ զանազանելու համար հարկ եղած ճարտարամտութիւնը ի գործ դնել։

ԴԱՏԱՍՏ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ գումարուեցաւ Պաարիարքարանի մէջ, Պատր. Փոխանորդ Հայրը հիւանդութեան պատճառաւ տունը մնալուն՝ Փոլովին կը նախագահէր Տ. Տրդատ Քհ. Պոյաճեան։ Խորհուրդը զբաղեցաւ ամուսնական խնդիրներով։ Ի մէջ այլոց Ալէմտաղլի Հ.ի ամուսնական դասը վերջացնելով, Մ. Պաարիարք Հօր մատուցանելի տեղեկագրին խմբագրութիւնը յետաձգեց յառաջիկայ նստին։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ հանդիպակաց պարտէզին մէջ 20ի չափ յիմարներ երէկ խիստ հաճելի ժամանց մը ունեցան։ Բարեկեր ազգային մը յատկապէս յիմարներուն համար նուագ դարձել տուաւ որ անուշ ու հրճուազդեցիկ տպաւորութիւն մը ըրաւ անոնց վրայ։ Կ'արժէր տեսնել այս տեսարանը, ուրիշ պիտի հակցուէր թէ երաժշտութիւնը ի՞նչ բարերար ազդեցութիւն կ'ընէ տխուր և ինքնամոռաց մտքերու վրայ իսկ։

ԳՈՒՄՐԻԱԲՈՒՌԻ Դրսի Պոլսոյեան և Վառվառեան երկսեռ վարժարաններու վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Բ. օր։

ՊԻՂԱՔՆԷՆ Տ. Մալումեան քհնյ. Պաարիարքարան գրած նամակաւ կը յայտնէ թէ տեղւոյն ժողովրդեան անտարբերութեան պատճառաւ նիւթական անձուկ վիճակի մը մէջ կը գտնուի, ուստի կը խնդրէ որ աւելի յարմար վայր մը փոխադրուի։ Պաարիարքարանը սակայն դիտել տուած է Տ. Հօր թէ քահանաները հարստացնող թեմեր կը պակսին մեր մէջ և թէ գտնուածներուն լաւագոյնն է Պիղա։

ՀԱՑ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.—Սեբաստիոյ, Թոքատի և Փագնիքի առաջնորդական ընտրութիւնը կատարուած լինցած է։ Միայն Հաճընի առաջն. ընտրութիւնը կայ, այն ալ քանի մը օրէն կ'աւարտի, որով ընտրութիւնը արդեղացած կ'ըլլայ։ Ընտրելիներէն առաւելագոյն քուէ ստացողներն են քուէի կարգաւ Ներսէս Վ. Պաղտիկեան, Մի.քայէլ Վ. Տ. Սատուրեան, Յովհ. Վ. Թորոսեան։ Փրանգինիքի ժողովրդեան տգիտութեան պատճառաւ հոն տեղի ընտրութիւնները կանոնաւոր կերպով տեղի չեն ունեցած, որովհետև տեղացի մէկ քանի գրել-կարդալ գիտցողներ՝ ժողովրդեան քուէներուն մէջ իրենց ուզած անունները գրած էին։ Մօտերս Կ. Պաարիարքին կողմէ գրութիւն մը պիտի ղրկուի Փգնիքի այս մասին։ Մարայի ընտրութիւնն ալ յաջորդ չաբթու պիտի սկսի։ Կ. Պաարիարքին կողմէ Մի.քայէլ Վ. Տ. Սատուրեան Մարաշ ղրկուեցաւ ընտրութիւնները սկսելու համար։

* * Ներսէս Վ. Պաղտիկեան, Մի.քայէլ Վ. Տ. Սատուրեան և Լեւոն Ե. Վ. Քեչէճեան մօտերս եպիսկոպոս պիտի ձեռնադրուին։

ՏԵԱՐՔ ՊԱՊԱՆԱՆ եղբարք իրենց հանգուցեալ հօր կարապետ էֆ. Պապանանի յիշատակին համար 30 ոսկի նուիրած են Ազգ. Հիւանդանոցին և 10 ոսկի Գալֆեան Որբանոցին։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.—Միսաք էֆ. Ազնաւորեանի Ցուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնն եղած են Հիւանդանոցին։ Սարգիս էֆ. Ց. Գնանճեան 108 ղ., Յովհաննէս էֆ. Թ. Կիւլպէնկեան 54, Ա. և Պ. էֆ.ք Ս. Կիւլպէնկեան 54։

ԳԱԼՖԱՆԱՆ Որբանոցին 1 ոսկի նուիրեց կարապետ էֆ. Գարագաշեան, Մ. Ազնաւորեան էֆ ի յուշարձանութեան առթիւ։

«ՄԱՍԻՍ» գրական չաբթաթերթին այս չաբթուան թիւը հրապարակ ելաւ ճոխ և հետաքրքրական պարունակութեամբ։

ՀԱՑ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.—Քուէքը միսիոնարական հաստատութեան անօրինուհի և Գումգաբուի Անգլ. վարժարանի հիմնադիր-վարիչ Միս Ա. Մ. Պրոմբս, որ 2 ամիսէ ի վեր արձակուրդով Զուիցերիա կ'գտնուէր, այս առաւօտ պայմանադրական կառքով Պոլիս ժամանեց։

ՋԵՐՄԵՌԱՆԴ ԱՂՋԻԿը

Պօքաչեօ եթէ իր տասնօրեակը աւարտած չըլլար, ապահովապէս պատուոյ տեղ մը պիտի չնորհէր դարակզիկ աղջկան մը, որ ատէպ ատէպ կը յաճախէր մայրաքաղաքիս եկեղեցիներէն մին և ջերմեռանդօրէն կ'աղօթէր։ Կիրակին, տօնի օրը, լուր օրերը առնասարակ աղօթելու առիթներ էին իրեն, որ չաւականանալով կանոնց բաժնին մէջ աղօթելէ, եկեղեցիին աւարտումէն ետքն ալ կ'երթար աւանդատուն, ուր նախանձոտ աչքերէ հեռու, կը կոծեր իր կուրծքը, ու կը գոչէր «—Աստուած, քաւե՛ զիս, զմեղաւորս»։

Այս աղօթքները ջերմեռանդութիւնները բարեպաշտիկի հով մը զգեցուցած էին իրեն, որուն ամէն մարդ կ'արգանատէր, կարծելով որ երջանիկ ամուսնութիւն մը կը խնդրէ տիկիր տիեզերքի Արարչէն։

Զարմանքի ժամկոչ մը տակաւն կանգնելով որ այսչափ ջերմեռանդութիւնը չի համապատասխաներ դեռատի աղջկան մը տարիքին և մանաւանդ գաւառացիական դաստիարակութեանս տարրած ըլլալով սա առածը թէ «Ջերմեռանդ կինը սատանին խաղալիկն է», կը հետամտի աղջկան ու կ'սկսի անհերիւրելի տեղերէ դիտել անոր ընթացքը՝ Ո՞վ անբացատրելի հրաչք։ Մարմնացեալ հրեշտակ մը, որ երիտասարդ քահանայի մը սքեմին տակ ծածկուած էր, չկընալով դիմանալ աղջկանը աղօթքներուն, եկեղեցիին ետարտէն ելաւ ճոխ և հետաքրքրական պարունակութեամբ։

Հանդիպակաց դարձուածներուն մէջ, Ջերմեռանդ աղջկան հանդէպ կ'ունենայ դիրք մը, որուն ենթարկուողայր մարդոց կիները ամուսնալուծում կը պահանջեն Դատաստանական Խորհրդոյ առջեւ։ Ժամկոչը առաջին առթիւ կարծելով որ աչքի պատրանք մըն է, ո՛ և է մարդու բան չի յայտներ, բայց երկրորդ ու երրորդ օրերն ալ նոյն հրաչքը կը գործուի պահարանին մէջ, խնդիրը սանկ քիչ մը կը յայտնէ իր մէկ բարեկամին։ Անոնք ալ ուրիշ մէկ բարեկամին կը պարզէ իրողութիւնը և ապէս կը հասնի մինչեւ Խմբագրութեան ականջը։ Կը խնդրենք որ այս հրաշքալ ևս չդադրուի եկեղեցւոյ պահարանին մէջ և սքեմաւոր հրեշտակը իր մթնոլորտին մէջ սաւառնի ու լաւ հրամանագրութիւն ընէ իր հրեշտակին վրայ որ անիկա ալ փոխադարձի օրէնքով չպատժէ զինքը։

ՄԱՆԶՈՒՄԻՆ
Ազգանագրութեան Բաժինը

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ցառաջիկայ երկուշաբթի Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցիին մէջ տեղի պիտի ունենայ պսակադրութիւնը Տիար Թորոս Ազարեանի Օր. Աղաւնի Սէֆիանի հետ։ Շնորհաւորութիւնք Բերայի իրենց բնակարանին մէջ տեղի պիտի ունենայ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Հաճեցեք ներկայ չնորհակալեաց գիրս ընդունիլ Ձեր պատուական թերթի կարուոր մէկ սիւնակին մէջ Պոլսոյ կողմի Ոստիկանապետ Թեվֆիզ պէյի և ոստիկանական քննիչ Մաղար պէյի հասցէին, որք բարեհաճեցան, երէկ ժամը 5ին, Եէնի-Գաբուի մեծաչուք բարեկամիս՝ իր ընակարանէն Գալատիոյ ինն իր գործակատարին յանձնուելու համար ինձ աւանդ յանձնած և, չար ու հալածող բախտս, գրպանէս վար ինկած 11 հատ Ֆրէսի Ֆոնսիէներէն ինը հատը աչալուրջ պաշտօնասիրութեամբ մը գտնել և վերադարձնել։

Դեռ գտնուած չըլլալով 537467 և 537468 թիւ նոյն արժեթուղթերը, յուսով ենք որ Նոցին Աղնուութիւնք, հնորհիւ Վեհ. Կայսեր, պիտի յաջողին գտնել և յանձնել. ինչպէս նաև կը խնդրենք ընթերցողներէն որ եթէ գիտեն յիշեալ արժեթուղթերուն ո՛ւր գտնուիլը, հաճին իմաց տալ, ընդունելու համար կարեւոր մէկ նուէր մը։

Ընդունիլ հաճեցէք սիրոյ և չնորհակալութեան զգացմանց հաւասարիք, և ըլլէք միշտ աղօթարար վասն Ձեր։

ՎԱՀՐԻՃ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԳԻՍԱԿԻ ՇԻՐԻՄԸ

Յաւէտ ողբացեալ դրագէտ-բանաստեղծ Գիսակի շիրիմին չինութեան գործը բոլորովին աւարտած է։ Հանակ սպիտակ մարմարէ չինուած է շիրիմը, որուն ճակատին վրայ ոսկեզօծ տառերով քանդակուած է յետագայ արձանագրութիւնը.—

«Ի յիշատակ Վեր. Տ. Կ. Պետիկեանի (Գիսակ)
1857—1902
Հովիւ Լանկայի Հայ. Աւետ. Եկեղեցւոյ
Արդիւնաչատ վաստակաւոր բանիւ եւ գրով
Իր երախտապարտ հօտն եւ բազմաթիւ համակիրներ
Սոյն մահարձանն կը կանգնեն»

Իսկ կոթողին երկու կողմերուն վրայ ոսկետառ արձանագրուած են Ս. Գիրքին սա երկու պատուական հատորները.—

«Թէպէտ մեռաւ, բայց տակաւին կը խօսի» (Եբր. ԺԱ. 4)։

«Աւ է իմ պատուէրս որ մէկզմէկ սիրէք, ինտոր որ ես ձեզ սիրեցի» (Յովհ. Ժե. 12)։

Կոթողը, որ կը կանգնուի պարզ եւ սիրուն պատուանդանի մը վրայ, ունի 3.30 մէթր բարձրութիւն։ Կոթողին չորս կողմին վրայ պատշաճօրէն քանդակուած է գրիչ մը, որ դիտողին խօսոյն կը յիշեցնէ Գիսակին արտայայտող մէկ ոտանաւոր-բանաստեղծութիւնը.— «Իմ գրիչս»։

Ամբողջ գործին համար 50 օսմ. ոսկիի ծախք եղած է։

Ս. Զ Դ

Յառաջիկայ յուլիս 30 կիրակի օր Թաղիս Ս. Նիկողայոս եկեղեցւոյն մէջ պիտի պատարագէ Արժ. Տէր Ոսկի Ս. քհնյ. Օհանեան, Անդրէաս էֆ. Տէր-Անդրէասեանի վաղամեռիկ կողակցին ողբացեալ Տկն, Եւիմիտ Տէր-Անդրէասեանի հոգւոյն համար և յաւարտ Ս. Պատարագի հոգեհանդիսեան պաշտօն պիտի կատարուի այն դերդաստանի ննջեցեալոց հոգւոյն համար։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր Ատենապետ
Տր. ՃԷԶԱՒԻՐԼԵԱՆ Փ. Մ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Թօքաթու, 26 յուլիս 1906

Յառաջիկայ կիրակի՝ 30 յուլիս, Թաղիս Ս. Թադէոսեան մանկապարտէզի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ և այս առթիւ Կարնոյ Առաջնորդ Տ. Զաւէն վրդ. Տէր Եղիայեան հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել և նախագահել սոյն հանդէսին ի ժամ 7 (Ը. Թ.)։

Մնամք Ձերդ
Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր Ատենապետ
Մ. Կ. ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ Խ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
Բուսմէլի Հիսար

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԲԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 1.45ին Վեր. Ս. Պ. Շմաւոնեան։

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 2.45ին Պատ. Բ. Ս. ՃէՃիդեան։

Սկիւտարի մէջ ժամը 3ին Պատ. Ս. Ե. Զորիկեան։

Պայպլը-Հաուսի մէջ ժամը 3.15ին Վեր. Ե. Դ. Գրիգորեան։

Խասքիւղի մէջ ժամը 7ին Պատ. Դ. Ղ. Գունտուբաճեան։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ 27ՐԴ ԹԻՒ ԲԻՒՐԱԿՆ առեւտրական շաբաթաթերթին

ԲԻՒՐԱԿՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԹԻՒ 27

որ կը պարունակէ հետեւեալ առեւտրական յօդուածները.—

Մեր վաճառականներուն ընթացքը իրենց յաճախորդներուն հանդէպ.— Մանիֆաթուրայի հրապարակը [Առեւտուրը շատ, տեսակը քիչ.— Մանչեսթրի գործարանատէրերուն մեծամեծ չահերը].— Իզմիրի վաճառականներուն պատմութիւնը 19րդ դարուն մէջ [Հռչակաւոր պատմախանէն վրայ հետաքրքրաշարժ ծանօթութիւններ.— Եւրոպայի հետ առեւտուր ընող առաջին Հայ վաճառականները.— Իզմիրցի Յակոբ աղային պատմութիւնը.— Պատմ չեմպէրներուն հնարիչը ևն.].— Ինչ է հօսիէն և պէսիէն [Սակարանի մէջ յաջողելու պայմաններ].— Դատական Քրոնիկ [Առեւտրական Բ. և Ծովային դատարաններուն առջեւ տեսնուած դատեր].— Գերմաններէն առեւտրական լուր.— Առեւտրական Քրոնիկ [Մետաքսի գիները կը բարձրանան.— Յորենի և ալիւրի հրապարակները.— Արտածութիւն ևն.]։

«ԹԱՂԹԻՑ»
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

ԹԻՒ 47ԲԴ

Կանանց հանդէսը հրապարակ ելաւ երէկ գեղեցիկ և լեցուն պարունակութեամբ և զարդարուած հետեւեալ գրիչներով։

ՕՐ. ՅՈՒԼԻԱՆԷ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ՝ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՏԱՒԱՄԵՐԸ.— ՕՐ. ՀԵՐՄԻՆԷ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ՝ Թրքուհիներ (Բանաստեղծութիւն).— ՕՐ. ՄԱՌԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ՝ Երեսակներ (Տպաւորութիւն մը).— ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ-ԼՈՒԻԶ՝ Բարիզուհի մը ճամակները (Մեծ Սառայի պարանը, մայրական դիւցազնութիւն).— ՕՐ. ՔՐԻՍԹԻՆԷ ՄԵԼԻՔԵԱՆ՝ Առեցին տնտեսութիւն (Հովանոցի արտասերը մ՝ երել, թաց կոշիկները չորցնել, քաւթ-բօսթաղները մաքրել).— ՕՐ. Ա. ԳԱԼՖԱԵԱՆ՝ Դեղարուեստական (Բնութիւն).— ՕՐ. ՄԱԹԻԼՏ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ՝ Թէ ինչպես պէտք է ամուսնանալ (Ելմտացոյցի խնդիրը ամուսնութեան մէջ).— ՎԱՆՈՒՀԻ՝ Ցուրեաեան եւ ծնողաբերութեան նախապատրաստութիւններ մեր կիներուն մէջ.— Հատուկան Հանճարը եւայլն։

ԹԱՏՐՈՆ ՄՆԱԿԵԱՆ

ԳԼՆԱԼԸ ԿՂԶԻ ԵՒ ՄԷՋԱՐ ՊՐՈՒՆԸ
ՎԱՂԸ ԴԻՇԵՐ ՍԿԻՒՏԱՐ

Մնակեան Թատերախումբը այս իրիկուն Գրնալը կղզիին մէջ պիտի ներկայացնէ

ՍԻԻԶԱՆ ԻՒՄՊԷՌ
Տրամ 6 արար
ԶԱՒԵՇՏ 1 ԱԲԱՐ
ՊԱՐԵՒԵՐԳ
Օր. Կեմիլայի կողմէ

Դարձեալ այս գիշեր Մնակեան Թատերախումբին անդամներէն մաս մը Եէնիմահալլէ, Մէջար Պրունը Հաճի Միսաքի Թատրոնը՝ Թատերասէր հասարակութեան բաղձանքին համաձայն պիտի ներկայացնէ.—

ՊԱՐՈՆ ՊԱՐԱՏԻԿ
Զաւեշտ 1 արար
ՕՐԻՈՐԴ ՊԼԱՆՇ
Զաւեշտ 1 արար
ՊԷՏՔԷ ԽՈՒԿԱԼ
Զաւեշտ 1 արար

Միջնարարներուն Օր. Կէմիլէ, և իր երգերն ու պարերը։

Հինգշաբթի իրիկուն Մնակեան Թատերախումբը յուզեց բոլոր հանդիսականները։ այս իրիկուն ալ պիտի խընդացնէ՝ հինգշաբթի իրիկուն դարձեալ յուզելու համար։

**** Վաղը գիշեր, կիրակի, Մնակեան Թատերախումբը պիտի ներկայացնէ*

ՍԿԻՒՏԱՐ Պաղլար Պաչի Թատրոնը
ՍԻԻԶԱՆ ԻՒՄՊԷՌ
Զաւեշտ մը եւ պարերգ

Ո Սկիւտարցիներ, Սկիւտարցիներ վերջապէս հասաք ձեր թատերական բաղձանքին և վաղը գիշեր պիտի կրնաք ծափահարել Մնակեանը։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

10 Օգոստ. 1906

Հեռագրական գործակալութիւնը մինչեւ թերթիս տպուած միջոցին չհաղորդեց Բարիզի Սակարանին գիները։

ՆԵՐՔԻՆ

ՄԻՍԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Զեռնհաս պաշտօնարանը, որ միսի գիներուն բարձրացումը արգիլելու մասին խորհրդակցութիւն կը կատարէր սա որոշումները տուաւ.— «Զաչնի»ն վերցնել. գօթրայի և սպանդանոցի անուանով առնուած տուրքերը ջնջել. թոքի և այլն արուիլը չարունակել։ Ակէ վերջը օսմ. երկիրներէ ոչխար և այլն արտածուելուն առթիւ, նախապէս քննել Պոլսոյ և արուարձաններուն պէտքը և զայն ապահովելէ ետքը աւելորդին համար արտածման արտօնութիւն տալ։ Անանոց վաճառականութեան նուազման պատճառ չըլլալ և նահանգներէն անասուններուն առաքման առթիւ երբ ոչխարի վաճառականները դիմում ընեն, հարկ եղած գլուխութիւնները ընծայել. գառնուկները ժամանակէն առաջ չմորթել. ամուլ չեղող էգ ոչխարներու եւ անասնոց մորթուիլը արգիլել։ Մանաւոր պաշտօնեաներ միշտ քննութիւն կատարեն, որպէսզի միսի գիները միշտ պատշաճ քանակութեան մէջ մնան։ Պոլիս ոչխար բերող չոգենաւերու նաւապետները բնաւ դժուարութիւն չը յարուցանեն։ Նաև չափաւորնուազէ՛ք աւելի բան մը չպահանջեն։ Թող չտալ որ Պոլսոյ մէջ հաստատուած միսի վաճառանոցները և մսավաճառները պակաս կշռով միս ծախեն։ Ուղղուն Զայրը և ուրիշ տեղեր արածուող ոչխարներէ որ և է աւելորդ տուրք չառնել։ Ուշադրութիւն ընել որ ժամանելիք ոչխարները չափաւոր գինով մը ծախուին մսավաճառներուն։

ԿԱՑՍ. ՔԱՂԱՔ. ԲԺՇԿԱԿԱՆ վարժարանի յառաջիկայ տարեշրջանին մուտքի քննութիւնները օգոստոս մէկէն սկսեալ մինչեւ սեպտեմբերի վերջ տեղի պիտի ունենան Գալատիոյ գրասենեակը նոյն վարժարանին մէջ կազմուելիք յանձնաժողովի մը միջոցաւ։ Նոյն ամիսը լրանալէն ետքը դիմումները չպիտի ընդունուին։ Անոնք որ կ՛ուզեն քննութիւն տալ, հիմակուընէ պէտք է որ Հոյտար Փաշայի կայս. Բժշկական վարժարանին եւ քաղաքային բժշկական գործերու վերատեսչութեան մատուցանեն իրենց խնդրագիրը։ Նաև վարժարանին վարչութեան պէտք է ցոյց տան իրենց Օսմանիէ Թէզքէրէսին, պատուասոյտ վկայականը, վկայագիր մը՝ որով հաստատուի թէ յոռի ընթացքի մը մէջ չեն գտնուած և պարկեշտ են, նաեւ իրենց ծնողքէն հաւանութեան մէկ գիրը։ Իսկ դեղագործները վարժարան ընդունուելէ առաջ, պէտք է որ իրենց սրաժը լրացուցած, այսինքն դեղարաններու մէջ երեք տարի աշխատած ըլլալու իլմուխապէրները եւ լուսանկարին տանին հետերնին։ Բժշկութեան համար քննութեան նիւթերն են.— Օսմ. գրութիւն, օսմ. պատմութիւն, օսմ. և ընդհանուր աշխարհագրութիւն, գրաճաշիւ, մակերեւութային եւ առարկայական երկրաչափութիւն, տիեզերագրութիւն, գծագրութիւն, ֆրանսերէն՝ ուղղագրութիւն, թարգմանութիւն, քերականութիւն եւ ընթերցում։ Իսկ դեղագործութեան ճիւղին համար պէտք են.— Օսմ. գրութիւն, սովորական գրաճաշիւ, մակերեւութային երկրաչափութիւն, համառօտ աշխարհագրութիւն, կատարեալ թուաբանութիւն եւ ֆրանսերէն։

ԵՐԿԱՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ. — Գրած էինք թէ երկրագործական պանքայի Բ.րդ վիճականութեան առաջին պարգեւը չհած է 47393 թիւը, որ Զօր գաւառի կառավարիչ վսեմ. Ահմէտ Բէշիտ փաշայի քով կը գտնուէր։ Ն. Վսեմութիւն հեռագրաւ ծանոյց երկրագործական պանքային վարչութեան թէ՝ իրեն պարգեւ ինկած 500,000 ղրուշին հաշուէն Հիճազի երկաթուղիի, Մէջքէլի ջուրի եւ գաղթականներու Բարձր. յանձնաժողովներուն 50ական ոսկի յանձնելէ յետոյ մնացեալը իրեն ղրկուի։

Երկրագործական Պանքան Ն. Վսեմութեան հրահանգին համաձայն 50ական ոսկի վերոյիշեալ յանձնաժողովներուն յանձնելէ յետոյ, մնացեալ գումարին համար ալ Օսմ. Պանքային գրելով ընկալագիրը Զօր ղրկած է։

ԽՄԵԼՈՒ ԶՈՒՐԵՐԸ.— Զեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ գաւառներու զանազան տեղերը ժանտատենդ (թիֆօ) ճարակած է եւ թէ քննութեամբ հաստատուած է որ այդ հիւանդութիւնը արդիւնք է ջուրի ճամբաներուն վրան բաց ըլլալէն, որով ջուրերը կ՛աղտոտին եւ ժողովուրդն ալ այդ ջուրերը կը խմէ, ծանոյց ամէն կողմ որ ջուրի ճամբաներուն մէջ, մինչեւ ազբիւրները, անասուններու ջուր խմցնել չորուի եւ լուացք չկատարուի։

ՀԱԼԷՊԱԼՐԻ երկրագործական վարժարանէն այս տարի տասնրեկոգ շրջանաւարտներ վկայական ստացան։ Ատոնց 10 իսլամ են, երկուքը Հայ (Առաքել էֆ. Պրուսայի եւ Արշակ էֆ. Դարահիսարցի) եւ երեքն ալ Յոյն։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութեան չորրորդ թիրաժէն սկսեալ պարգեւ չտնելիք եւ «ամորթի» ըլլալիք առմներուն քանակութիւնը պիտի աւելնայ. նաեւ վիճակահանութեան ծրագիրը ժողովրդեան նպաստաւոր եղանակով մը պիտի փոխուի։

ԱՐԱՆՑ հագուստի յատուկ ճարտար ձեւող մը կը փնտռուի։ Լաւ յանձնարարական անհրաժեշտ։ Դիմել ժամը (Ը. Ե.) 11էն մինչեւ կէս օր Թարաքճիլար փողոց Պիրատէլլէր խան թիւ 3։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽԱՐԴԱԽ ՍՈՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Պէզիրճիօղլը Դրիլորաքի, որ արմտիքի առեւտուրով կը զբաղէր Սիլիվրիի, Պիղատոսի եւ Պոլսոյ մէջ, երկու տարի առաջ մնանկ հռչակուած էր Առեւտրական Բ. դատարանին կողմէ, Ունգարանի մէջ դարձի վաճառական Իսմայիլ էֆ.ի ունեցած 800 ոսկին իւրացընելուն համար, և 200 ոսկիի գանգրաթիօ մը կնքուած էր քանի որ ուրիշ պանտնիքատէր չէր ներկայացած եւ Իսմայիլ էֆ. ալ հրաժարած էր 600 ոսկիէն։ Դրիլորաքի սակայն վճարած չըլլալով այդ 200 ոսկին, երկրորդ անգամ մնանկ հռչակուած էր եւ մէկ տարի պայմանաժամով 100 ոսկւոյ գանգրաթիօ մը կնքուած էր։ Պէզիրճիօղլու այս 100 ոսկին ալ վճարած չըլլալով առջի օր երկրորդ անգամ ըլլալով մնանկ հռչակուեցաւ Առեւտր. Բ. դատարանին կողմէ, որ նկատելով թէ Պէզիրճիօղլու խարդախ մնանկ մըն է, որոշեց ձերբակալելով դատի ենթարկել զայն։ Այս մտօք զեկոյց եղաւ Սիլիվրիի Նախագահ Առանին։

ԱՌԱՒԻ-ՓԱԽՍԻ.— Բերա, Ֆէրիմիյէ նպարավաճառ Ցակոբ աղայի աչկերը Ալէքսի՝ վարպետին 300 ղրուշը դողնալով կծիկը դրաւ, սակայն յետոյ ձերբակալուեցաւ։

ՇՈՎԸ ԻՆԿԱԾ.— կամուրջի կղզիներու նաւամատոյցին վրայ բեռնակիր Սայիտ և Սիւլէյման երէկ շոգենաւին մէջ ցատքած առենին ծովը ինկան, սակայն ազատուեցան։

ԱՐԿԱԾ.— Մաքրիգիւղի մէջ ճարտարապետ Օհանիկ էֆ.ի չինել տուած չէնքին մէջ աշխատող Մշեցի Ալի երէկ արկածով վար ինկաւ չէնքէն, և վիրաւորուեցաւ։

ԲԱՆԿԱԼԹԻ, Պէօյիւքտէրէ Ճատէսի, Պալեան Պողոս էֆ.ի սեպհական տունին տակը շարակուած Խայիկի խանութէն, առջի ցորեկ հրդեհ ծագեցաւ, սակայն կարելի եղաւ շուտով մարել։

ԿՈՒԻԻ.— Գասըմ Փաշայի մէջ կօշկակար Քօզմա երէկ Ղալաթիոյ մէջ պարսիկ սրճարար Ապտուլլահի հետ կռիւ բռնուելով երկուքն ալ իրարու գլուխ վիրաւորեցին։

ՅՈՒՍԱՀԱՆ.— Ֆէրիգիւղ, Պարութհանէի հրաղարակին վրայի տուներէն մէկուն մէջ բնակող Իզմիրցի ՃէՄալ էֆ. առջի գիշեր անձնասպանութիւն փորձեց դանակը կողը մխելով։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ Շիտակ Ճամբուն վրայ սափրիչ Խրիսթոյի խանութին վրայի սենեակէն առջի գիշեր հրդեհ ծագեցաւ և մարելու պահուն սափրիչին վերմակը, սնտուկը և այլն հալածեցան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ԿԵՆԴՐԷՆ.— Թօփհանէ բնակող Մուհարրէմ երէկ Ղալաթիոյ Պէյղատէ փողոցի Իզմիրցի Քաթինային հանրատունը երթալով Անտա անուն աղջիկը ձեռքէն դանակով վիրաւորեց։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ՀԱՄԻՏԻՅԷ

Օսմ. անանուն ընկերութիւն որ Ցունիս 16 թուակիր Կայս. Իրատէի մը համաձայն կազմուած է Սելանիկի եւ Քիսէնտէրէի ծովախորշերուն մէջ շոգենաւային երթեւեկ մը հաստատելու համար

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 75,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ

Հրապարակ պիտի հանէ 5ական ոսկինոց 5% այսինքն 25 ղրշ. ոսկեդրամ տոկոսաբեր 15,000 հատ կրողին յատուկ բաժնեթուղթ, որ տարուան վերջը գոյացած հասոյթին վրայ չահաբաժին պիտի ունենան։

Ընկերութիւնը Սելանիկի և Քիսէնտէրէի ծովախորշերուն մէջ ճամբորդ և վաճառք պիտի փոխադրէ, և նոր նաւամատոյցներ և վաճառքներու մթերանոցներ պիտի հաստատէ։

Պիտի կրնայ դրամագլուխը բարձրացնել մինչեւ 150,000 ոսկիի, և 50000 բաժնեթուղթ հրապարակ հանել, ընդարձակելով իր գործունէութեան շրջանակը և սրընթաց չոգենաւեր բանեցնելովմինչեւ հելլէն սահմանագլուխի նաւահանգիստները։ Ընկերութիւնը ընդերձ է դրոշմաւորքէ, խարխանիչի տուրքէ, և իրեն պէտք եղած ածուխ, և այլ առարկաներ մաքսատուրք չվճարեն, թղթատարի հեռագրի ծախք չվճարէ, և ապրանք փոխադրելու համար պիտի կրնայ տուպա գործածել։

Ընկերութեան պայմանաժամը 75 տարի է։ Առաջին 6 տարիներուն մէջ գործերը պիտի վարէ Շիրքէթի Խայրիյէի Վարչական Խորհուրդը ներքին մասնաւոր կանոնագրին համաձայն ինչպէս կը տրամադրէ կայս. Իրատէն։

Ընկերութիւնը իւրաքանչիւր չահաբաժինի 100ին 5 տոկոսով այսինքն 25 ղրշ. ոսկեդրամ պիտի վճարէ ամէն մարտ 1ին։ Այս գումարը սովորական ծախքերու մէջ պիտի արձանագրուի, իսկ ամէն հասութին յաւելեալ մասը պիտի պահանի բաժնետէրերուն։

Ուրիշ ընկերութեանց նման, Շիրքէթի Խայրիյէի Համիտիյէ եւս պիտի ունենայ պահեստի, և ապահովութեան գրամագլուխ, գլխաւորի հաշիւ, եւն։

Բաժնեթուղթերը պիտի ջնջուին վիճակահանութեամբ։ Ջնջուած բաժինները փոխարէն պիտի տրուի լոկ չահու իրաւունք ունեցող բաժնեթուղթ (action de jouissance), զոր ունեցողները ընկերութեան մնաչնորհին միջոցին պիտի օգտուին չահաբաժնէն և երբ ընկերութիւնը գործերը դադրեցնէ պիտի օգտուին գոյքէն։

Բաժնեթուղթերուն հրապարակ ճանուիլը եւ պայմանները

Օգոստ. 14 Բշ. օրէն սկսեալ մինչեւ Օգոստ, 18ի ուրբաթ օր. կէս օրին բաժնեթուղթ առնել ուզողները իրենց անունը պէտք է արձանագրել տան դիմելով Պոլիս՝ Շիրքէթի Խայրիյէի, Օսմ. կայս. Պանքային և Սելանիկի Պանքային և Սելանիկի Պանքային և մասնաճիւղերուն, իսկ գաւառներուն մէջ նոյն Պանքաներուն մասնաճիւղերուն։ Հաճման դիմին է հատը 5 օսմ. ոսկի, որուն կէսը պէտք է վճարուի կանխիկ իսկ մնացեալ կէսը՝ Նոյեմբեր 13ի կիրակի օր։

Օգոստոս 18էն մինչեւ 15 օր պիտի ծանուցուի թէ իրենց անունը արձանագրել տուող անձանց քանի բաժնեթուղթ ինկած է։ Եթէ խնդրանքը մատուցուէն աւելի ըլլայ, ստորագրողներուն՝ նոյն համեմատութեամբ բաժնեթուղթ պիտի տրուի։

Նախապատուութեան իրաւունք

Շիրքէթի Խայրիյէի բաժնետէրերը նախապատուութեան իրաւունք ունենալով նոր ընկերութեան բաժնեթուղթերուն գնման, իրաւունք ունին մէկ բաժնի տեղ մէկ բաժին առնելու, իսկ եթէ աւելի ուզեն, և արձանագրուին վերոյիշեալ համեմատական չափով միայն պիտի կրնան առնել

Եթէ վճարումները յապաղին դրամը վճարել պէտք եղած օրէն սկսեալ 9% տոկոս պիտի գանձուի։ Ընկերութիւնը պիտի ծախէ այն բաժնեթուղթերը, որոնց երկրորդ մասնավճարը չէ եղած։ Այսպիսի բաժնեթուղթեր պիտի ծախուին։ Պոլսոյ Սակարանին մէջ, մասնավճարի օրէն մինչեւ 15 օր ետք, և վեսաը պիտի պահանի բաժնեթուղթին տիրոջ որ այլ եւս ոչ է օրինական իրաւունք չպիտի ունենայ։

Մասնաւոր արժեթուղթերէն առաջ եկած հասոյթը բաժնետէրներուն կողմէ ընկերութեան ունեցած պարտքին պիտի յատկացուի, իսկ պակասը դարձեալ բաժնետէրերէն պիտի պահանջուի, ինչպէս նաեւ աւելին ալ ետ պիտի տրուի։

Շիրքէթը Խայրիյէի Համիտիյէի արժեթուղթերուն տոկոսը պիտի սկսի բանիլ 1323 տարւոյն Մարտի առաջին օրէն եւ հետեւաբար առաջին կրտրոնը 1324 տարւոյն մարտին առաջին օրը պիտի վճարուի։

Շիրքէթին բաժնետէր ըլլալու փափաքողները հիմակուընէ նամակով կընան իրենց անունը արձանագրել տալ։ Միայն թէ առաջին մասնավճարը՝ այսինքն փոխարժէքին կէսը՝ նամակին պէտք է ներփակել։

Շիրքէթը Խայրիյէի Համիտիյէի բաժնեթուղթերը Կ. Պոլսոյ սակարանին մէջ պիտի ընդունուի։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 9 Օգոստ.— Ֆրանսայի հիւսիսային նաւաբաժինը ժիկոն ծովակալին հրամատարութեամբ Պրէսթ դառնալու համար ճամբայ ելաւ. սակայն նախապէս պատոյտ մը կատարելով Թանճէր ալ պիտի հանդիպի։

ՎԻԵՆՆԱ.—Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը ներկայ պիտի գտնուի սեպտեմբերին կատարուելիք նաւային ռազմախորհրդարանին, Տալմացիոյ առջեւ. յետոյ Թրէպինցէ պիտի երթայ։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ.— Մ. Նահանգաց ոստիկանութիւնը սպանեց ճարտնցի մաքսախոյսներ, որ աւերած էին Ալասքայի փոկի ձկնորսարանները։ Թոքիոյի կառավարութիւնը ղրկեցած ՝ըլլալով, Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնը ցաւ յայտնեց եղածին վրայ, և բացատրութիւններ տուաւ։ Միջադէպը կարգադրուած է։

ՀՌՈՄ.— Պապին հետ յարաբերութիւն ունեցողներ կը վախնան որ յարաբերութեանց խզում մը առաջ գայ Սպանիոյ հետ, վասն զի Վատիկան բացարձակապէս կը մերժէ ընդունիլ սպանիական կառավարութեան առաջարկները ի մասին կրօնական բարեկարգութեանց, կրօնական ամուսնութեան, եւն., զորս սպանիացի ազատականները աղդուապէս կը պահանջեն։

ԻՆՍՊՐՈՒԿ.— Իտալական իշխանութիւնները իբր զինուորական լրտես ձերբակալեցին երկու աւստրիացի սպաներ, որ Այպեան զբօսաշրջիկի հագուստով սահմանագլուխէն կ՛անցնէին։

ՊԷՐԼԻՆ.— Վիլհէլմ կայսր մինչեւ 1907 օտար երկիր ճամբորդութիւն չպիտի կատարէ, հետեւաբար սեպտ. 10ին չպիտի այցելէ Ալֆոնս թագաւորին։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ.Ո.	105.24
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	105.17
Երէկուան էն բարձր գինը	»	105.24
» էն վար գինը	»	105.10

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	145.75
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	145.50
Երէկուան էն բարձր գինը	»	145.87½
» էն վար գինը	»	145.—

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	37.
Միտիլլիի Պանքա		6.—
Սելանիկի «	Ֆր.	173.
Քամէրսիալ	Ա. Ո.	9.09
Բարսաու Բրէվիլէժիէ	Ֆր.	151.—
» Օրտինէռ	»	146.—
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.42
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	9.—
» պարտաթուղթ	Ֆր.	488.—
Տէրքոսի Ջուրի ընկ.	»	295.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	18.22
Քարափ Կ. Պոլսոյ	Ֆր.	458.—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էմիքա.	1886	322.75
» » »	1903	266.75
Թրանսվալ		54.25

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	Ֆր.	265.—
Պանք Նաս. Կրէս.	»	431.—
» « » Նոր	Օ.Ո.	4.03
Լաւրիոմ	Ֆր.	58.

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87.09
Անգլիական ոսկի	109.29
Բօլ	90.30
Մէճիտիյէ արծաթ	107.16
Բուպլի թղթադրամ	8.73
Քրիմից	50.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրշ.	109.20
Բարիզի » »	Ֆր.	22.97¼
Վիէննայի » »	քուրօն	21.95
Պերլինի » »	մարք	18.71

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Օգուստու 1906

Ֆրանսական Ռանթ	3%	97.77
Օսմ. միաց. գոնս.	4% բաց.	97.45
» » »	գոց.	97.32
Բուսմէլիի երկաթուղի	Ֆր.	146.75
Բէյրութի պարտաթուղթ	»	439.—
Օսմանեան մաքս	»	—.—
Օսմանեան Պանքա	»	647.—
Քրէտի Լիոնէ	»	1172.—
Բարիզի Պանքա	»	1533.—
Աւստրիական Ռանթ	4%	—.—
Իտալական »	5%	—.—
Ռուսական »	4% 1901	—.—
Սպանիակ. արտ. փոխ.	4%	96.62
Պալիա Քարա Այտըն	Ֆր.	613.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Օգուստու 1906

Անգլիական Ռանթ	88 43
Օսմ. Միաց. Գոնս. բաց.	Գ.Կ. 96.63
» » » գոց.	» 96.87
Օսմ. Պանքա	15.75
Պուլկարական 1892	100 50
Ռուսական 4% 1898—89	72.75
Ցունական Ռանթ	41.—
Զարթրթթ	1.65
Թրանսվալ	—.—
Ռանտայն	6 56
Ճարտնական 4%	— —

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

ԲԵՐԱՑԻ ՊԱՐՈՆԻ Մ Ը ՕՐԱԳԻՐՔ

ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ԹՐԱՄՎԱՅԻՆ ՄԷՋ

Թրամը Ղալաթիայէն մեկնած միջոցին չորս հինգ ճառքըլ Հայու կնիկներ՝ քովերնին քանի մը տղայ և ձեռուրնին քանի մը ծրար բռնած՝ թրամվային վրայ կը վազեն հեռ ի հեռ շնչասպառ և քրտինքներու մէջ լողալով։

—Քա՛ թրամվայճի՛, թրամվայճի՛, մեզի սկյոր Շիշլի քանիկ՝ կը տանիս։

Տոմսակավաճառը անտարբեր շեշտով մը.

—Երկու զրո՛ւշ։

—Քա՛ վո՛յ, սա ալ վիրա երկու զրուշ մըն է բռներ կ'երթայ, երկու ամիս առաջ անգամ մը եկայ, նորէն երկու զրուշ ըսաւ։ Ցնաչէն, ամէն հեղ ալ մէկ գին կ'ըլլա՞յ նայէ՛, կէսսիկ փաչայէն մինչեւ հոս քալելով եկանք։ Ճամբուն կէսը հասանք ըսել է. սակէ անդին մինչեւ Շիշլի ինչ մնաց որ... հայտէ՛, նայիմ, չօճո՛ւխս, մարդ գլուխ քառասունական փարա ա՛ռ տէ մեզի մինչեւ Շիշլի տա՛ր։ Նորէն մէյ-մէկ զրուշէն հինգ զրուշ կ'ընէ։

—Զըլլար, տուտո՛ւ, չըլլար։

—Ինչէ՞ն չըլլար եղեր, ամէն անգամուն ալ քու խօսքդ չպիտի ըլլայ եա՛։

Տոմսակավաճառը ա՛լ պատասխան չտար և թրամվայը ճամբայ կ'ելլէ։

Սալայատակին վրայ մնացած հայուհիները թրամվային եռուէն նայելով՝ կ'ըսեն իրարու սրտնեղած։

—Քա՛ վուլ, սա պիլէթճին ալ ինչեցեն մարդ է եղեր. թրամվայը պօն պօե կ'երթայ կոր տ՝ մեր հինգ զրուշին չհաւնեցաւ։

×

Շիշլի-Բերա թրամվայը կալաթասէրայի առջեւը հասնելուն կանգ կ'առնէ։ Թրամին մէջի մարդիկը ամէնքն ալ վար կ'իջնեն։ Միայն անցորդներէն մէկը տեղէն անգամ չերերար։ Տոմսակավաճառը կուգայ յայտնել թէ թրամվէյը սակէ անդին ետ պիտի դառնայ և Ղալաթիա չիմներ։

—Ասկէ անդին չերթա՞ր, կը բացագանչէ մարդը. ո՛ւր եկանք ո՛ր...

—Բերա՛։

—Ես Ղալաթեա երթալու համար թրամվայ նստայ։

—Սխալ նստեր էք։

—Սխալ նստեր եմ ճե՞ ինչո՞ւ առաջուընէ չմիացուցիր. նայեցայ որ ամէն մարդ քառասունոց մը տուաւ քեզի, ես ալ քառասունոց մը տուի, դուն ալ ինծի տոմսակ մը կտրեցիր։

—Ես ո՞ւր տեղէն հասկնամ որ դուք Ղալաթեա իջնել կ'ուզէք. հարկաւ մաս չեմ կրնար հոտուրտալ։

—Պէտք է հոտուրտաս. քու պարտականութիւնդ ինչ է որ... ընկերութիւնը քեզի ինչո՞ւ ամսական կը վճարէ կոր. անգամ մը յանախորդին կը հարցնես «Միսխա։ կ'ըսես, այս թրամվայը Ղալաթիա չպիտի իջնե, այլ Բերա պիտի կենայ։»

—Այս բանը թուրքերէն և ֆրանսերէն լեզուներով գրուած է թրամվային ճակատը։

—Ես գրագրոց չեմ գացեր, կարդալ չեմ գիտեր։ Ասկէ զատ՝ ես մինակս կարդալէս ու հասկնալէս վերջ քու պիլէթճիութիւնդ քանի՞ փարա կ'ընէ։

—Միսխ՛ւ, սխալմունք մըն է եղեր է, քանի որ Ղալաթիա իջնել կ'ուզէք, վաթսունոց մըն ալ վճարեցէք և ուրիշ թրամվայ մը նստեցէ՛ք։

—Օ՜հ, սըտոր նայեցէ՛ք. մէյ մըն ալ եկեր ինծի դաս կուտայ կոր, հեռ մինչեւ հոս քառասունոց մը ցնծամ, հեռ ալ հիմա վաթսունոց մըն ալ վճարեմ... Ինծի նայէ՛, ես քու գիտցած էնայլիներդ չեմ։

×

—Քա՛ գուզում պիլէթճի, ըսածս ադէկ մը չհասկցար. մէյմըն ալ ըսեմ մտիկ ըրէ՛...

—Ոտդ պագնեմ, տուտո՛ւ ես չատ գործ ունիմ, չեմ կրնար քեզի մտիկ ընել... Ուրիշ տեղ կը խօսինք. քու խօսքերուդ վերջը չեկաւ. եաքէն հոս ո՞վ տոմսակ կը կարէ։

—Քա՛, նա՛, եավրում, ես ալ գործերուդ չատ ըլլալը կը զրուցէի կոր. աս ինտո՞ր ամէն մարդու կը հանիս...

—Ի՞նչ կ'ըսես կոր, տուտո՛ւ, բանդդ չեմ հասկնար կոր...

—Նայէ քեզի ըսեմ, ես զաւակ մը ունիմ, տասա դպրոցէն աս տարի նոր ելաւ, ֆրանկոլճան պիթմիշ ըրած էր. Էհ, ճանրմ, ինծի ինչ, ես ինչ ընեմ... (Թիքեղեայ տուփին զարնելով) օն, տիկիններ, տոմսակ առէք...։

Տիկիններէն մէկը յանկարծ կը սկսի պոռալ։

—Պիլէթճի՛, քառորդէն տասը փարա պակաս տուեր ես։

—Երբ մէկ տոմսակ միայն առնուի՝ քառորդը տասը փարա պակաս կ'ուրեմ։

—Ատ ինչէ՞ն առանկ կ'ըլլայ կոր, ինչէ՞ն, ինչո՞ւ, ինտո՞ր...

—Մեր տիրէքթօրը անանկ պատուիրեց։

Անդիէն դարձեալ միւս կինը խօսքի խառնուելով։

—Քա՛, գուզում պիլէթճի, սա իմ զաւակս կ'ըսէի կոր...

—Հանկցա՛ց, զաւակ մը ունիս ես։ Հիւանդ է նէ, ես բժիշկ չեմ,

—Ո՞վ է ըսեր որ իմ զաւակս հիւանդ է. կեանքին մէջը հիչ հիւանդ չէ եղած։

—Ես ալ չըսի որ հիւանդ է տուտո՛ւ, էյ, ըսէ նայինք, զաւակդ ինչ է եղեր։

—Նայէ՛, որդի՛, հոս քու գործդ փէք չատ է, մինակդ չես կրնար կոր ամէնուն հասնիլ, չես կրնար կոր ասոր անոր խօսք հասկցնել...

—Ադ ըսածդ չատ չիտակ է...

—Իչթէ ես ալ կ'ըսեմ կոր քի, չօճախս քու քովդ չրախ տամ, օրական ձեռքը քառասունոց մը կուտաս. հոս հոն անառակութեան չերթար.— բէք խելացի աղայ է, քեզի ալ կ'օգնէ... դուն սանակ ասոր անոր հետ խօսքի բռնուած ատենդ ան ալ հիչ չէ նէ տիւտիւդ կը չալէ... պաղի քովդ մանրուք չի գտնուիր կոր, անիկա հէմէն պանալին սարրաքին կը վազէ, մանրուք կ'առնէ։

—Քա՛, տուտո՛ւ, առանկ բաներ չըլլար, մեր տիրէքթօրը անանկ բան չընդունիր, եթէ ընդունէր ես իմ զաւակս կը բերէի, ինչ պիտի ընեմ ուրիշին զաւակը։

×

—Զըլլա՛ր մարիկ։

—Քա տնաչէն, ինչո՞ւ չըլլայ. Բարմագ Դաբուի առջեւը գալուդ, քիչ մը հոն կեցի՛ր, մենք հոն ազգական մը ունինք որուն զաւակը հիւանդ է. երթամ խաթրը հարցնեմ, հինգ վայրկեանէն հեմէն կուգամ. Ա՛յ չէ որ, շատ չեմ նստիր. խահուէ անգամ հրամցնեն նէ չեմ խմեր։ Անմիջապէս կը վազեմ կուգամ, դուն ճիշդ փողոցին անկիւնը թրամվայը կեցո՛ւր։

—Զըլլա՛ր, չըլլա՛ր։

Ուրիշ կին մը։

—Քա՛ քուրուկ, պարապ տեղ սիրուդ իւզմիւշ մ'ըներ, մէյ մը ինտոր բռնեց ալ։

Ու անդիէն երրորդ կին մը։

—Ինտոր բռնեց ինչ ըսել է. զահէր ա՛յսպէս մարդ քու հիւանդ տեսնելուդ պիտի սպասէ. դնա՛ չէնք-չնորհք հիւանդդ տես, սուրճ մըն ալ խմէ, եաքէն ուրիշ թրամվայ մը նստէ՛ և երթալիք տեղդ դնա՛։

—Սանքիմ ես այս բաները չէի գիտեր. զահէր անգամ մըն ալ քառասունոց պիտի տամ եղեր. եաղմա կա՛յ... եաքէն թրամվային գինը կառքի գինին պիտի նստի ինծի։ Հա ամա դուն ինչ թրամվայճիին թարաֆ կ'ելլաս կոր. հաղարամէկ տեղ առանց մեր ուզելուն թրամվայը կը կենայ կոր. թո՛ղ քիչ մըն ալ ինծի համար կենայ, ինչ կ'ըլլայ, հոգիս կ'ելլայ...

×

Սաստիկ տեղատարափ մը։ Ամէն մարդ՝ անձրեւէն փախչելու համար՝ տուներու մէջը և պատշգամներու տակ կ'ապաստանի։

Կառապաններու օ՛րն է այս։ Իրենց գլխին ֆէսը՝ անձրեւին ջուրը ծծելէն պղտիկցած ու լեմոնի կեղեւ մը դարձած է ա՛լ։— զգեստները փակած են իրենց մարմինին և անձրեւը կը վազէ թեւերնէն, բանդալոնին փաչաներէն, պեխերուն ծայրերէն։

Պարոն կառապանները՝ իրենց ձիերուն սանձերը բռնած՝ ոտքի վրայ կեցած են. յանախորդի առուտուր մըն է կ'երթայ։ Թաքսիմէն մինչեւ Թօգաթլեան՝ 10 զրուշ, Բերայէն մինչեւ Շիշլի... երկու մէջիա։

Անա՛ թէ ինչո՛ւ ամէն մարդ թրամվայը կը նախընտրէ։ Ու թրամվայները թիմուռածօրէն լեցուած են. կենալիք, նստելիք տեղ չկայ։ Կարդ մը մարդիկ ալ թրամվայը չրջապատած են և աղերսարկու ակնարկներով նստելիք տեղ կը փնտռեն ի զո՛ւր։

Ու թրամվային մէջ խօսակցութիւնը կը սկսի...

—Աղբա՛ր, խղդուիմ պիտի, քիչ մը անդին չերթա՞ս։

—Սա թաց հովանոցը որո՞ւն է. վրա գլուխս աղտոտեց։

—Անձրեւին տակը հոգիս ելաւ. կարծես աւազան մը ինկողի հիլիքը ունիմ։

—Քանի մը պատուհան քանալու է... ամէն մարդ հոս պիտի խղդուի...

թո՛ղ ներսը քիչ մը անձրեւ ալ մնայ, ինչ կ'ըլլայ...

—Ինչ կ'ըսէք, առանկ բան չըլլա՛ր. մենք հոս անձրեւէն ապաստանելու եկանք և ո՛չ անձրեւէն խօսում ըլլալու համար։ Բայց ձերը թրջուիլ չէ՛, դուք ցեխի մէջ էք մնացեր։ Դեռին ինկած ըլլալու էք։ կ'աղաչեմ քիչ մը անդին գացէք, որպէս զի մեր վրան ալ չաղտոտի։

—Ինծի նայէ՛, ասկէ անդին չերթըցուիր. ափ մը տեղի մը մէջ քառասուն հոգի թիմուեցանք... ո՞ւր կ'ուզես որ երթամ նստիմ...

Խօսակցութիւններու այս աղմուկին մէջ թրամվայը ճամբան կը չարունակէ։ Տոմսակավաճառին վիճակը անտանելի է։ Խեղճը թրամվային մէջ թիմուած բազմութեան մէջ ինքզինքին ճամբայ բանալու համար թիթեղեայ տուփը ի ձեռին կը ջանայ առաջանալ չապաւօգի քալուածքով։

—Միայն դուն էիր պակաս, անցնելիք ճամբայ չկայ... կը պոռան ամէնը տոմսակավաճառին երեսին։

— Տոմսակ, պարոնե՛ր, տոմսակ առէ՛ք։

—Աղէ՛կ, տոմսակ առնե՞նք, բայց դրամ առնելու համար ինտո՞ր ձեռուընիս գրպանիս խօթենք. ձեռքս գրպանս խօթած ատենս չեմ հասկնար կոր որ ի՛մ գրպանս է թէ քովս նստող պարոնին գրպանը։

—Տոմսակ պարոններ, տոմսակ առէ՛ք։

—Դուն ալ տոմսակ ուզելու ճիշդ ատենը գտար։

— Եթէ կ'ուզէք այսօր տոմսակ չտանք։

—Տո՛ւր, տո՛ւր, բայց ամէն բան իր կարգովը։ սպասէ՛ որ քիչ մը բաղթիւնը նուազի, քանի մը հոգի վար իջնայ, այն ատեն տո՛ւր։

Այս խօսքին վրայ քանի մը հոգի՝ փը՛րդ փը՛րդ կը խնդան։

—Ես ինչ ըսել է, պարոն, կ'ուզէք կոր որ յանախորդներուն վար իջնելէն վերջը տանք ամէնուն տոմսակը։ Եաքէն ո՞ւր կ'երթայ ընկերութեան վիճակը։

—Ուզածդ ըրէ՛. եթէ կրնաս նէ տոմսակներդ տո՛ւր նայինք...

Խեղճ տոմսակավաճառը հաղարամէկ դժուարութիւններով հաղիւ կը յաջողի տոմսակները բաժնել, մէկ կողմէն բացատրութիւններ տալով միւտ սիլիկ դրամի, քառորդ մէճիտի տարբերութեան մասին և միւս կողմէն պղտիկ տղոց տոմսակ տալու կամ չտալու կոչնները շարունակելով։

Վերջապէս տոմսակավաճառը կանգ կ'առնէ պառակեկ կնկան մը առջեւ։

—Ուր պիտի երթաս, տուտու։

— Պէյօղլո՛ւ, զաւակս. Թագսիմ փողոցը մտի՛ր, անկէ քիչ մը վար իջնի՛ր, քալընտի փողոց մը կայ, հոն ալ պախալ մը կայ, իբրէ անոր քովի տունը մեր տունն է։

—Աֆ ի՛ընես, տուտո՛ւ, աս թրամվայը Թագսիմ փողոց չի մտներ, այլ Թագսիմ փողոցին առջեւ կը կենայ...

—Քա՛, ինչո՞ւ չի մտներ եղեր. զահէր ինծի աշխարհքէն խապար չունեցող կնկան մը տեղը կը դնես կոր։ Այս թրամվայը Ղալաթիա կ'երթայ, Շիշլի կ'երթայ, Օրթագիւղ կ'երթայ նէ ինչ տէյի Թագսիմ փողոցը չի մտներ։

—Թրամվայը երկաթուղիին վրայէն կը քալէ և քու փողոցդ երկաթուղի չկայ։

—Հատէ՛, հատէ՛, ինծի սուտ մի զրուցեր. թրամվայ ըսածդ ամէն տեղ ալ կ'երթայ. ինծի՞ պիտի հասկցնես։ Մի՛ կարծեր որ ես քու խելքդ չհասկըցայ. դրամս պիտի առնես և զիս կէս ճամբան պիտի ձգես... եաղմա կայ։ Ես հիւանդ կինի եմ, ասանկ օդին հիչ չեմ կրնար քալել։ Մինչեւ քի դիս դրանս առջեւ չձգես, թրամվայէն վար չեմ իջներ։

×

Խեղճ տոմսակավաճառներուն քաշած այս անվերջ փորձանքներուն փոխարէն՝ Թերեւս ընթերցողներս երեւակայեն թէ անոնք մեծ մեծ ամսականներ կը ստանան։ Ամենեւին։

Օրականը վեց զրուշ է, ան ալ ամէն օր գործ չկայ։

Ու այս վեց զրուշէն գիշեր ալ կ'ըլլան, երբ թրամվայը քիչ մը շուտ քալէ կամ կանգ, երբ զառիվերի մը վրայ կառապանը ձիերը մտրակէ, երբ հաշուի մը մէջ սխալ մը գործէ, երբ թրամվայը գիժէն ելլէ, երբ...

Ցարգե՛նք, ուրեմն, թրամվայի տոմսակավաճառները։

ՆՈՐ ԲԱՌ ՄԸ

Նեղոլոլոխուփչ...

Օտարազգի բարեկամ մը ունիմ որ հայերէն լեզուն կը սորվի։—des gôuts et des couleurs...

Արդ, այս բարեկամս անցեալ օր եկաւ զիս գտնել։

— Սիրելի՛ս, ըսաւ, հայերէն գիտէ՞ք։

— Ես չեմ գիտեր, բայց ընթերցողներս շատ ադէկ գիտեն։

— Հապա յօդուած կը գրէք նէ՞...

— Եթէ ամէն յօդուած գրող հայերէն գիտնար, այսօր ամէն մարդ հայկաբան կ'ըլլար։

— Հայերէն բառեր պիտի հարցնեմ ձեզի, բառ մը զոր ես չկրցայ հասկնալ...

— Եւ որ է...

— Շլոլոլոլոխուփչ...

— Համմէ՞։

— Շլոլոլոլոխուփչ...

— Գիթէ՞ս կը խնդաս կոր։

— Չէ՛, չլոլոլոխուփչ բառը ինչ ըսել է։

— Շլոլոլոլոխուփչ ըսել է...

— Եւ սակայն այս բառը հայերէն է։

Այս տգիտութիւնս մարդը ապշահար կը թողուր։

— Ինչպէ՞ս, կ'ըսէր մարդը, խմբագիր ըլլաս և չգիտնաս հայերէն բառ մը որուն ես քսան անգամ հանդիպեցայ...

Ամօթահար, գետնիներուն տակը անցայ և չիմնումի կարմիրը այտերուս վրայ՝ սկսայ բոլոր բառարանները վար իջեցնել։ Առձեռնը, Գարամաճեանը...

Ի զո՞ւր... ո՛չ մէկ տեղ կարելի եղաւ գտնել շլոլոլոլոխուփչ բառը։

— Ներեցէք, ո՞ւր կարդացիք այս բառը, հարցուցի օտարազգի բարեկամիս։

— Ինտրայի Ներաշխարհին մէջ, պատասխանեց ան։

— Զըսե՛ս, աղբա՛ր...

Նոյն օրն իսկ գացի դտնել Ինտրան։

— Սիրելի՛ս, ըսի, ոտքդ պագնեմ, ո՞ւր տեղէն գտար շլոլոլոլոխուփչ բառը։

— Ո՞ւր պիտի գտնեմ. երեւակայութեանս մէջ։

— *A la bonne heure*։ բայց կը համձիս բացատրել նշանակութիւնը։

— Ուրեմն չհասկցա՞ր, հարցուց ան արհամարհոտ չեչտով մը։

— Հասկնալը խօսք է. այնչափ չհասկցայ որ ան՝ հասկնալու համար մինչեւ Սկիւտար եկայ։

— Ուրեմն, գիտցէ՛ր որ շլոլոլոլոխուփչ կը նշանակէ այն աղտուիը զոր ջուրը կը հանէ վազած ատենը...

— Ինչէ՞ն գիտես...

— Թերեւս հարիւր անգամ չիչին ջուրը վազցուցի...

— Եւ ամէն անգամուն ալ շլոլոլոլոխուփչ ըրաւ, չէ՞։

— Դո՛ւ ասացիր։

— Սակայն կրկին ալ կրնայիր ըսել քանի որ ջուրը վազած ատենը կրկին կ'ընէ աւելի՝ քան թէ... շլոլոլոլոխուփչ...

— Կրկինը շատ տափակ է և ես տափակ մէկը չեմ։

— Այլ... ուղղայայեա՛ց։ Շլոլոլոլուն՝ ադէ՛կ, բայց էն վերջի խուփչ ուրկէ՞ հանեցիր։

— Շիշի մը մէջէն ջուրը պարպած ատենիս մինչեւ վերջը շլոլոլոլ կ'ընէ, բայց էն վերջի անգամուն երբ ալ չիչին մէջ ջուրէն ոչինչ պիտի մնայ, խուփչ մըն ա՛լ կ'ընէ և ջուրը կը սպառի։

— Պռաւո՛, սակայն Աստուածդ սիրես, այս հանած գիրքիդ մէջ «շլոլոլոլոխուփչ»ի պէս ուրիշ շատ բառ կա՞յ։

— Գիրքին պարծանքը «շլոլոլոլոխուփչ»ի նման բազմաթիւ նորահնար բառեր կը կազմեն, պարո՛ն։

— Բայց, այս շլոլոլոլոխուփչ բառը չհասկցողները ինչ կ'ուզես որ ընեն։

— Թո՛ղ դան ինծի հարցնեն։

— Հապա գաւառացի ընթերցողները... Կ'երեւի թէ գիրքդ անոնց բացատրելու համար՝ գիրքիդ իւրաքանչիւր հատորին հետ մէկտեղ դուն ալ պիտի երթաս. գէշ չէ՛։

— Պարոն ինծի հետ էյլէնմի՞ չ'ելլաք կոր։

— Քա՛ւ լեցի։

ԱԽՇԱՄՃԻՈՒԹԻՒՆԸ ՇՈՒԵՆԱՒԵՐՈՒ ՄԷՋ

Պարոնայք ախշամճիները քնա՛ւ ժամանակ չեն կորսնցներ կոր։

Մտածելով որ՝ կամուրջէն մինչեւ Պէյօղլ-քաէրէ քանի մը ժամ ճամբայ է, զոր պարապ անցընել մահացու մեղք մըն է անչուշտ, իսկ չոգենաւին պիւֆեթիէն օղի խմելը՝ անանկութեան նախաքայլը, որոշեր են գրպանին կէս օրանոց մէկ մէկ օղիի չիշեր առնել, իսկ գրպանին քանի մը ծրար մեզեցու, և չոգենաւը ճամբայ ելլելուն պէս, մեզիները և օղիները գրպաններէն դուրս հանելով՝ կը սկսին կոր փառաւորապէս ճնկել։

—Աչքնա՛, Ցակոբ աղա՛։

—Հատ մըն ալ չխմե՞ս։

—Մէղէդդ կտոր մը կուտա՞ս։

—Խմէ՛ պէ՛, ասոր սօնը փէ՛ք փէ՛ք գինովութիւն է։

—Թաւշանճեանին կենա՛ցը...

Ու, լուսնի լուսով, ախշամճիութիւնը առաջ կ'երթայ չոգենաւերու կամրջակին վրայ, մինչ պիւֆեթիները բարկութենէն ինքզինքնին կուտեն...

—Որէ Մանո՛լ, աս մարդիկը գիւղացնացութեան չեն երթար կոր, այլ մեխանէճիութեան, օղին ալ գրպանին է, մէղէն ալ...

—Մենք հոս անօթի պիտի մեռնինք. աս ինչ խայտառակութիւն է, գրպանին միտա փուլաքիսի անգամ կը պահեն կոր, ասոնք իբր թէ վաճառական ալ պիտի ըլլան... վա՛յ գլխուս։

Ու մրցումը առաջ կ'երթայ պիւֆէթիներու և չոգենաւի անցորդներու միջեւ։

—Եթէ քենէ խմենք, կ'առարկեն այս վերջինները, պիտի չկրնանք մեր ուզածին պէս գինովնալ և շատ մըն ալ դրամէ պիտի ելլենք...

Եթէ այսպէս չարունակէ, պիւֆէթիները մօտ օրէն օղիին հատը հինգ փարայի պիտի իջեցնեն, եթէ չեն ուզեր խանութենին բոլորովին գոցել։

Ու մարդիկը խրսերնին ջուրէն կ'առնէն կոր։

Անցեալ օր՝ ախշամճի մը, որ օղին ու մէղէն իր հետն էր բերած, սակայն մոռցած էր ջուրն ալ մէկտեղ չալկել, սովոր ըլլալով օղին միշտ ջրախառն խմել, կը գիմէ պիւֆէթիին գաւաթ մը ջուր ուզելու համար։

—Մէկ գաւաթը երկու զրուշ է, կը պատասխանէ պիւֆէթին։

Մարդը ստիպուած երկու զրուշը կը վճարէ, սակայն ասկէ վերջը յարգելի ախշամճի պարոնայք որոշեր են ջուրն ալ բերել հետերնին՝ պիւֆէթիներուն կատաղութիւնը բոլորովին գրգռելու համար։

Գիւղացնաց պարոնները այսուհետեւ պայուսակ մըն ալ պիտի կրեն ամէն օր, ուր պիտի գտնուի քիչ մը սառ, քիչ մը ջուր, քիչ մը օղի, քիչ մը մէղէ, քիչ մը հաց...

Այս կերպով միայն խեղճերը կրնան պայքարիլ գիւղացնացութեան ծախքերուն դէմ։

ՄՆԱԿԵԱՆ՝ ՀՈ՞Ս, ՄՆԱԿԵԱՆ՝ ՀՈ՞Ն

—Մնակեան ե՞րբ պիտի գայ Սկիւտար, կը հարցնեն Սկիւտարցիները։

—Մնակեան ե՞րբ պիտի գայ Սարբերար, կը հարցնեն Սարբերարցիները։

—Մնակեան ե՞րբ պիտի գայ Դնալը, կը հարցնեն Դնալրցիները։

Ու ամէնէն աւելի այս բանը տհրս ընողները... պեհանավաճիներն են, թատրոնին բարեգիթները, որոնք իրենց իրենց կը խորհին։— «Մնակեանը գար տէ՝ ձրիօրէն թատրոն երթայինք։»

Սակայն պեհանավաճիները թատրոնին կեանքն են, սնունդը, միսքը, պատիւը. առանց պեհանավաճիի թատրոն մը չի կրնար ապրիլ, շնչել, անոնք են որ կը փութան անպատճառ գալ թատրոն՝ երբ օդը անձրեւոտ է, կամ խաղը անհամ է։ երբ բազմութիւն չկայ, երբ տունը հիւր կայ կամ ո՛չ, քանի որ երբ հիւր ալ ըլլայ, հիւրն ալ մէկտեղ կը բերեն։

Դերասանները իրաւունք չունին «ձրի»ներու դէմ տրտնջալու ու իրա՛ւ, ասոնք օթեակները և թիկնաթոռները կը գրաւեն, սակայն դարձեալ անոնք են որ կը ծափահարեն դերասանները ամէնէն աւելի, քանի որ իրենք դրամ տուած չըլլալով՝ ամէնէն աւելի պատրաստ են չուտով ոգեւորուելու։

Ապրին թող «ձրի»ները, ապրին թող թատրոնին բարիգիները (որոնք ձրի ներս մտնելու համար հոգի կուտան։ (Դրաւ կը դնեմ որ այս չարթու թատրոնին ձրիները պիտի աւելնան։)

Խնդիրը դրամին վրայ չէ՛, այլ այն գոհունակութեան վրայ, զոր փաղը պիտի ունենան երբ ըսեն.— «Երէկ ձրիօրէն Մնակեանին դացի։»

Ու ասիկա կը նշանակէ որ՝ Մնակեանը կը ճանչնան, դերասաններուն հետ լաւ պալի են և թատրոնին զօնբոլճօրը Սուքիաս աղան (ականը խօսի) երբեք չի յօժարի,, իրենցմէ դրամ ընդունիլ, ինչու որ նախատինք մը կը համարի ասիկա։

Զրի թատրոն մտնելը տեսակ մը ախտ է.—անիկա որ առաջին անգամ ձրի թատրոն կը մտնէ, ա՛լ անկէ վերջը երբէք չյօժարիր տոմսակի դրամ տալ։ Եղբայրը տեսնելով որ անիկա տոմսակ չառներ, ինք ալ կամաց կամաց վազ կ'անցնի և ձրի ներս մտնելու մէջոցը կը խորհի։

Ասանկները իրենց հայրիկին օրինակին կը հետեւին, յետոյ ազգականները...

Բայց,— կը հարցնեմ ձեզի,— երբ գիւղի մը մէջ ամէն մարդ ձրի թատրոն մտնելու ըլլայ, այն ատեն ի՞նչ պէտք է ընեն մեր դերասանները, երբ հացադործը ձրի հաց չի տար, ոչ ալ մսավաճառը՝ ձրի միս։

«Թո՛ղ մտնէին», պիտի պատասխանէր Գոռնէյլ, սակայն թո՛ղ ներուի ինծի որ համամիտ չըլլամ Գոռնէյլեան այս հրաւէրին, որչափ ալ հաճելի թուի տարիկ ձեզի։

ԳԱՏԸԳԻՒՂԷՆ ԿԸ ԳՐԵՆ

Աչքը լոյս Գատրգիւղի պարոններուն։

Մինչեւ հիմա իրենց օրիորդները և տիկիները ամառը գալուն պէս իրենց *à jour* պլուզները կը հանէին մէջտեղ՝ ամա գապպարի նմանող հատ ու բարակ թեւերնին ցուցադրելու համար։

Բայց ա՛լ *à jour* պլուզներն ալ խոստովանեցէ՛ք որ չատ տափակցան, ա՛ս օրէն ի վեր որ բոլոր քիթիփիոս աղայի կնիկներն ու աղջիկներն ալ սկսան *à jour* հագնիլ։

Որով գեղանի Գաղկեդոնուհիները որոշեր են — par sistème d'évolution — իրենց *à jour* պլուզները «բացարձակ տեգոլթի»ի վերածել, բան մը որ մեր սրամիտ Բերացուհիներուն խելապատակէն չէր անցած տակաւին։

Երբ ձեզի կ'ըսեմ թէ Գատրգեղցուհիները «պա՛ն պաշխա» բաներ են...։

Թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ հապա *à jour* գուլպաներուն մօտն, քանի որ հիմա անտես-աղբարներու աղջիկները անգամ *à jour* կը հագնին։

Հաւանականաբար ասոր ալ մէկ ճարը գտնուած է։

Եւ մի՛ զարմանաք երբ տեսնէք մեր կիները, որոնք Նորատիպ ու անտիպ մօտ մը լանսէր ըրած ըլլալու համար, սկսին՝ փոխան *à jour* գուլպաներով կամ առանց բնաւ գուլպայի պտրտիլ։

Ո՞վ պիտի համարձակի բերանը բանալ. մօտն այսպէս կը պահանջէ, ու Գատրգեղցուհիները որ ա՛յնպէս մօտ են... Մօտային, անիսոթի քալելով, թեթեւ, — pas de chameau։ Գատրգեղցուհին կը քալէ sistème art nouveau, գլուխը մնած դէպի ետին, ոտքերը հագած սիվրի պօթին...

×

Գատրգեղցուհին սովորական ժամանցը՝ դաշնակ, տէրտէր, նշանած, երիկ մարդունը՝ ձմեռը բոքէ, ամառը ֆիսքանի հոգեր։

ՄԵԾ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԻՆ

Օր մը սրամիտ քրոնիկագիր մը Գատրգիւղ ճաշարան մը կը մտնէ, ուր նոյն պահուն, ծանօթ կատակերգակ Զափրասա՝ ըստ սովորութեան՝ իր պանիր-հացովը կը գոհանար։

—Ատ ինչ է միւսիւ Զափրասա, կը ձայնէ մեծանուն քրոնիկագիրը, արուեստագէտի մը կը վայլէ այսպէս նախաճաշել...

Եւ կառսօն մը կանչելով,

—Կաթով սուրճ, քիչ մըն ալ պիսքիւի, կը հրամայէ ակնոցը քիթին վրայ դետեղելով։

Կաթով սուրճը, և քիչ մը պիսքիւին անմիջապէս կը փութան գալ սրամիտ գրագէտին առջին, որ սովոր չէր պանիր-հացով déjeuner ընել։

Զափրասա պանիր հացը կերած լմընցուցած և երեսուն փարանոց փաճիդէն սիկառ մըն ալ պլորելով, երջանիկ մարդու գոհունակ երեւոյթով կը դիտէր քրոնիկագիրը։

Ինչ տարբերութիւն Տէ՛ր իմ։

Մէկը դերասան միւսը խմբագիր. մէկը պանիր հացը ունի իրեն նշանաբան, իսկ միւսը՝ սուրճն ու կաթը։

Զափրասա՝ կառսօնը կը կանչէ և իր նշանաւոր ձաթած ձայնով,

— Դա՛չ փարա, կառսօնճը

Հայիւը կը մաքրէ ու կը չուէ դէպի թատրոն, ուր նոյն իրիկունը մարքիզ պիտի ըլլայ։

Մինչդեռ սրամիտ քրոնիկագիրը՝ կը պատրաստուի իր կարգին մնկիսլ, փարամանայի յուսարէնովը ապարելով կառսոնին որ հաշիւը տեսրակը անցընէ։

—Փոլի խալա, ֆիրիկ, ուսքաա սորայրմ։

Վարպետին կը հարցնէ, ու վարպետը կ'ապասպէ որ կա՛մ դրամը առնէ և կա՛մ բարտրսիւն,

Սրամիտ քրոնիկագիրը, դրամը չի տար, այլ բարտրսիւն։

Բառոյական։— Երբ ապառիկ ճաշ մը ընելու դիտաւորութեամբ ճաշարան մը մտնելու ըլլաք, միշտ բաեստրսիւնիդ հետերնիդ առէք։

Ո՛վ գիտէ, ի՞նչ կ'ըլլայ, ի՞նչ չըլլար։

"ԲԻՆԵՈՒՖ!,,

Բերայի մէջ ֆիւֆիւր մը պակաս գիտէինք, հիմա ֆիւֆիւր մը աւելի սորվրեցանք։

Դերասան մը և խմբագիր մը իրարու գլուխ պատռելու փափաք մը ղալալով՝ դատարան են գիմեր։— Ո՞վ է տաներ դատը. որո՞ւ հոգ, խնդիրը ա՛յն է որ ֆիւֆիւր մը չահեցանք։

Մինչեւ այսօր ամէն տեսակ ֆիւֆիւր գիտէինք, հայհոյանքներ՝ որոնք մօրէն կը սկսին ու հօրմով կը վերջանան. սակայն երբէք մեր միտքէն չէր անցներ «բինեուֆ» ըսել մէկու մը որ ջիղերը ոտք կը հանէ։

Ասկէ վերջը չուկայի պարոնները փոխանակ կարգ մը աղտոտ հայհոյանքներ ուղղելու իրարու, թո՛ղ «բինեուֆ» ըսեն, ասիկա թէ՛ աւելի ազնուական է և թէ նուազ հասկնալի։

Անցեալ օր առաջին անգամ ըլլալով ճերիմին մէկուն «բինեուֆ» պոռայի. սակայն մարդը ձայն չհանեց և Բօլ Սիմին նման դատարանի ալ չդիմեց. քանի որ նոյն միջոցին քովը բառարան մը չունէր՝ «բինեուֆ»ին նախատալից նշանակութիւնը հասկնալու համար. մինչդեռ եթէ աւելի հասկնալի խօսք մը ըսած ըլլայի, մարդը չպիտի վարանէր բնաւ գլխուս հարուած մը իջեցնել հաւանաբար։

Ջերմապէս կը յանձնարարեմ որ՝ դուք ալ ասկէ վերջը երբ հոգեկան պէտքը զգաք ձեր ներսիդին պարպելու դիմացինին առջեւ, փոխանակ գոչելու «ծօ՛ ատանակ, էշ, գոմէշ», եայն գոհանաք միմիայն գոչելով։

—Ծո՛ բինեուֆ!։

Ասիկա աւելի նոր ֆիւֆիւր մըն է և Բերայի մէջ մօտայի կարգ անցած։

ԵՐՈՒԱՆԴ ԹՕԼԱՔԵԱՆ